

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

2024

Helena Brzáková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

**Rytmické hudební nástroje napříč kontinenty jako
téma projektového vyučování v hudební výchově na
1. stupni ZŠ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Helena Brzáková

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc.

Plzeň, 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne .....

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce doc. PaedDr. Marii Slavíkové, CSc., za její cenné rady, odborné vedení a trpělivost, kterou mi poskytovala během celého procesu tvorby diplomové práce. Děkuji také mému manželovi, který mi byl největší oporou a neustále mne podporoval a motivoval v průběhu celého studia.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	3
ÚVOD	4
1 PROJEKTOVÁ VÝUKA	6
1.1 TYPOLOGIE PROJEKTŮ	7
1.2 FÁZE PROJEKTU	7
1.3 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ V HUDEBNÍ VÝCHOVĚ NA 1. STUPNI ZŠ	9
2 CHARAKTERISTIKA HUDEBNÍ VÝCHOVY NA 1. STUPNI ZŠ	11
2.1 PĚVECKÉ ČINNOSTI	12
2.2 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI	13
2.3 HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI	13
2.4 POSLECHOVÉ ČINNOSTI	14
2.5 PROPOJOVÁNÍ HUDEBNÍCH ČINNOSTÍ V HODINÁCH HV	15
2.5.1 Konkrétní příklady propojení hudebních činností v hodinách HV	16
3 RYTMICKÁ VÝCHOVA	18
3.1 RYTMUS V HUDBĚ	18
3.2 RYTMICKÉ CÍTĚNÍ U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	19
3.3 ROZVOJ RYTMICKÉHO CÍTĚNÍ V HODINÁCH HV	20
4 RYTMICKÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE	23
4.1 CHARAKTERISTIKA RYTMICKÝCH HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ VYUŽÍVANÝCH NA 1. STUPNI ZŠ	23
4.1.1 Nástroje Orffova instrumentáře	24
4.1.2 Drumbeny	26
4.2 CHARAKTERISTIKA RYTMICKÝCH HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ NAPŘÍČ KONTINENTY VYUŽITÝCH V PROJEKTU	27
4.2.1 Evropa	27
4.2.2 Severní a Jižní Amerika	28
4.2.3 Afrika	29
4.2.4 Austrálie	29
4.2.5 Asie	30
5 AUTORSKÝ PROJEKT RYTMICKÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE NAPŘÍČ KONTINENTY JAKO TÉMA PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ V HV NA 1. STUPNI ZŠ	32
5.1 CÍLE PROJEKTU	33
5.2 KLÍČOVÉ KOMPETENCE, UPLATNĚNÉ V PROJEKTU	34
5.3 DIDAKTICKÉ METODY, POUŽITÉ V PROJEKTU	34
5.3.1 Realizační aspekty – školní prostředí	35
5.4 HARMONOGRAM PROJEKTU	35
5.5 POPIS REALIZACE PROJEKTU	37
5.5.1 První den	37

5.5.2 Druhý den	38
5.5.3 Třetí den	45
5.6 REFLEXE A HODNOCENÍ PROJEKTU.....	47
5.6.1 Sebereflexe	48
ZÁVĚR.....	49
RESUMÉ	50
SEZNAM LITERATURY	51
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	55
PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

Základní škola	ZŠ
Hudební výchova	HV
Rámcový vzdělávací plán	RVP
Základní vzdělání	ZV
Základná umělecká škola	ZUŠ

ÚVOD

V dnešní globalizované společnosti je důležité podporovat multikulturní porozumění a respekt mezi jednotlivými kulturami. Jedním z prostředků, jak tuto vizi naplnit, je projektová výuka v rámci hudební výchovy, která umožňuje žákům prozkoumávat a porozumět různým hudebním tradicím napříč kontinenty. Rytmické hudební nástroje představují fascinující a nezpochybnitelný prvek lidské hudební historie. Jejich rozmanitost a kulturní bohatství přesahují hranice kontinentů a nabízejí nekonečné možnosti pro vzdělávání a inspiraci.

Cílem této práce je vypracování autorského projektu pro výuku žáků na prvním stupni základní školy, který se zaměřuje na poznávání a praktickou práci s rytmičnými hudebními nástroji pocházejícími z různých kultur. Hlavním úkolem je propojit praktickou práci s těmito nástroji s kontextem kulturního dědictví různých kontinentů.

Já osobně jsem byla vedena k hudbě od útlého věku. Se vstupem do základní školy jsem začala hrát na zobcovou flétnu a později jsem přešla k příčné flétně. Moje působení v ZUŠ trvalo až do ukončení povinné školní docházky. Tato zkušenost posílila můj pozitivní vztah k hudbě a obzvláště k hudebním nástrojům, neboť mě fascinuje schopnost, jakým způsobem můžeme za pomoci hudebního nástroje vyjádřit různé zvuky. Prostřednictvím autorského projektu bych ráda se svými žáky sdílela svou vášeň pro hudbu a rytmus.

Teoretická část práce se zaměřuje na koncept projektové výuky v hudební výchově na prvním stupni základní školy, analyzuje jeho přínosy a metody aplikace. Dále se zabývá hudebními činnostmi a rytmickou výchovou jako klíčovými prvky ve vzdělávání a rozvoji dětí. Součástí této části jsou rovněž popisy rytmických hudebních nástrojů používaných ve školách a také rytmické hudební nástroje z různých částí světa. Každý kontinent má své specifické hudební dědictví, které je zhmotněno prostřednictvím charakteristických nástrojů, jež odrážejí kulturní identitu příslušných regionů a přinášejí pestrou paletu rytmických prvků a hudebních forem.

Praktická část práce přináší detailní popis realizace konkrétního projektu určeného pro žáky třetího ročníku základní školy. Hlavní důraz je kladen na podporu kreativity, rozvoj interkulturního porozumění a celkového hudebního růstu žáků, přičemž žáci získají znalosti i praktické zkušenosti. Tento projekt nejenom umožňuje žákům objevovat nové

---

zvukové světy, ale také podporuje jejich schopnost spolupracovat, komunikovat a respektovat rozmanitost hudebních tradic. Praktická část obsahuje popis konkrétních aktivit i jejich vyhodnocení a reflexi dosažených výsledků.

---

1 PROJEKTOVÁ VÝUKA

Projektová výuka, také známá jako učení prostřednictvím projektů, je v dnešní době široce používaný pojem, který není jednoznačně definován. V odborné literatuře lze nalézt mnoho různých definic projektové výuky, neboť každý pedagog zdůrazňuje její význam z jiné perspektivy. Například pedagog W. H. Kilpatrick, který je považován za otce projektové metody, ve své definici zdůrazňuje především praktický význam projektů: *„Projekt jest určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitým tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě.“*¹

Při prozkoumávání odborné literatury jsem častěji narazila na pojem „projektové vyučování“, neboť některé publikace užívají termíny „projektová výuka“ a „projektové vyučování“ jako synonyma.

V pedagogickém kontextu je projektové vyučování definováno jako vzdělávací metoda, kde učivo předkládáme žákům prostřednictvím projektové metody, přičemž je klíčová jejich aktivní účast na konkrétním projektu. *„Žáci v rámci vyučování nebo v přípravě na vyučování připravují projekty. Projektové vyučování dává prostor pro integraci poznatků z různých oborů, pro integraci žákova poznání vůbec. Poskytuje příležitost pro pěstování spoluodpovědnosti žáka a vytváření prostoru pro rozvoj samostatnosti ve škole.“*²

Velmi výstižným způsobem popisuje projektové vyučování skupina autorek Tomková, Kašáková a Dvořáková: *„Projektové vyučování je komplexní metoda, která žákovi umožňuje dotýkat se reality, prožívat nové role, řešit problémy, propojovat a uplatňovat získané poznatky všech oborů při smysluplné a užitečné práci. Dává jim příležitost k seberealizaci, motivuje je k samostatné práci, hledání, objevování, týmové spolupráci a komunikaci. Učí žáky myslet, přemýšlet v souvislostech a systematicky řešit daný úkol.“*³

---

¹ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006, s. 10.

² KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012, s. 173.

³ TOMKOVÁ, Anna; KAŠOVÁ, Jitka a DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009, s. 7.

Celkově lze konstatovat, že projektová výuka motivuje žáky k učení, předává jim praktické zkušenosti pro život a současně podporuje rozvoj a utváření získaných dovedností.

1.1 TYPOLOGIE PROJEKTŮ

Poznání typologie projektů má klíčový význam v přípravné fázi, protože nám pomáhá vytvářet formální strukturu projektu. Projekty mohou být klasifikovány podle různých kritérií. Pedagog J. Valenta⁴ předložil rozsáhlou typologii projektového vyučování, kterou doplňuje J. Kratochvílová:

- A. Projekty podle iniciátora (projekty učitelské, žakovské, případně kombinované),
- B. Projekty podle místa (projekty školní nebo domácí),
- C. Projekty podle času (projekty krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé),
- D. Projekty podle organizace (projekty jednopředmětové a víceředmětové),
- E. Projekty dle účelu (projekty problémové, konstruktivní, hodnotící, projekty směřující k estetické zkušenosti a projekty směřující k základní dovednosti),
- F. Informační zdroj projektu (projekty volné (informace vyhledávají sami žáci), vázané (informace jsou žákům poskytnuty), či kombinované),
- G. Počet zúčastněných na projektu (projekty individuální nebo společné – skupinové, třídní, ročníkové, celoškolské).⁵

1.2 FÁZE PROJEKTU

Zakladatel projektové metody W. Kilpatrick identifikoval čtyři hlavní kroky projektů: stanovení cíle, plánování, realizace a hodnocení.⁶ Toto členění projektu na čtyři fáze se běžně udržuje v různých současných úpravách projektové metodiky, ačkoliv občas může

---

⁴ VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993.

⁵ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 48.

⁶ VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993, s. 6.

---

docházet k sloučení záměru a plánu do jedné fáze, následuje realizace, prezentace a závěrečné hodnocení.

Inspirace pro projekt může vzniknout jak ze strany učitele, tak i od samotných žáků nebo dokonce od rodičů. Bez ohledu na zdroj by měl být záměr dostatečně poutavý, aby žáky zaujal a motivoval k aktivní účasti na projektu.

V procesu plánování projektové výuky je zásadní stanovit si předem cíle, metody, výstupy a význam projektu. K tomu významně přispívá klíčová otázka: „Proč je daný projekt realizován?“. Optimálním přístupem je provádět plánování ve spolupráci se žáky a zachytit jejich nápady. Je nezbytné, aby se žáci identifikovali s tématem projektu a přijali je za své. Tímto způsobem se zvyšuje angažovanost žáků a posiluje se jejich osobní spojení s projektem.⁷

Realizace projektu primárně spočívá v aktivitách žáků, kteří shromažďují a zpracovávají informace, kompletují materiály a kreativně řeší vzniklé problémy. V rámci realizační fáze může být součástí i prezentace projektu, ve které žáci představují produkty nebo zveřejňují informace v různých formách (výrobky, videa, knihy, dramatizace). Výsledek projektu by měl mít konkrétní formu, kterou lze prezentovat před spolužáky, dalšími třídami nebo rodiči.⁸

Poslední fází projektu je hodnocení, které zahrnuje jak sebehodnocení a vzájemné hodnocení žáků, tak i průběžné hodnocení pedagogů. Zaměřuje se na spolupráci ve skupině a způsob řešení problémů během práce na projektu. Celkové vyhodnocení projektové výuky by mělo přinést prospěch do budoucna pro obě strany, jak pro žáky, tak i pro pedagogy.⁹

Z daných poznatků a zjištění je patrné, že důkladná příprava projektové výuky představuje klíčový krok k dosažení úspěchu.

---

⁷ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016, s. 41-42.

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

1.3 PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ V HUDEBNÍ VÝCHOVĚ NA 1. STUPNI ZŠ

Projektové vyučování je v RVP ZV zmíněno v souvislosti s 2. stupněm, kde žáci získávají hlubší pohled na umění. „*Nalézání vztahů mezi jednotlivými druhy umění a uplatňování různorodosti výrazových prostředků při hledání variant řešení společně zvolených témat umožňují projekty.*“¹⁰ Na 1. stupni základních škol se žáci převážně zaměřují na rozvoj své tvořivosti, poznávání umělecké tvorby a seznámení se s vybranými uměleckými díly.

Odborná literatura, která se zaměřuje výhradně na projektové vyučování v hudební výchově, není příliš rozsáhlá. Během průzkumu dostupných zdrojů jsem objevila několik kvalifikačních prací, které se věnují danému tématu, avšak v omezeném rozsahu. Z toho důvodu jsem intenzivně využívala informace dostupné na internetových stránkách.

Během mého průzkumu jsem narazila na článek M. Slavíkové¹¹, který se zabývá praktickým seznámením studentů čtvrtých ročníků učitelství pro 1. stupeň ZŠ s projektovým vyučováním. Tato možnost byla studentům poskytnuta v rámci Pedagogické fakulty v době, kdy se u nás provádělo ověřování projektové výuky. Studenti se aktivně zapojili do přípravy a realizace několika projektů na základních školách, které se zaměřovaly na řešení problémových situací z různých vyučovacích oborů. Z jejich hodnocení vyplývá, že projektové vyučování bylo náročné, jak z hlediska přípravy, tak provedení. Zejména obtížné se ukázalo promýšlení a realizace mezipředmětových vztahů v rámci projektů, přičemž největší problémy nastaly při propojení hudebně výchovných prvků s ostatními obory. Přesto však byla odezva ze strany žáků i pedagogů školy pozitivní.

V odborném časopise *Hudební výchova*¹² jsem našla článek „Projektové vyučování v hudební výchově?“. Autoři článku, P. Bělohlávková a M. Ptáček v článku detailně popisují význam projektové výuky a zároveň představují tři konkrétní příklady projektů HV, které byly úspěšně realizovány v praxi.

---

¹⁰ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2023-12-18]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/60263/>

¹¹ SLAVÍKOVÁ, Marie. Hudební výchova v projektovém vyučování. In *Kreativita a integrativní hudební pedagogika v evropské hudební výchově*. Sborník z konference konané na PedF UK 20.-21. 4. 1994. Společnost pro hudební výchovu ČHS, Praha 1994, s. 156-157.

¹² BĚLOHLÁVKOVÁ, Petra a PTÁČEK, Martin. Projektové vyučování v hudební výchově? *Hudební výchova*, 2006, roč. 14, č. 2, s. 29.

Další inspiraci pro projektové vyučování v oblasti hudební výchovy jsem našla v knize M. Friedlové.¹³ Autoři této publikace jsou pedagogové působící v mateřských, základních, speciálních školách a na konzervatořích. Jejich hlavním záměrem je sdílet své pedagogické zkušenosti a přispívat k obohacování vzdělávací praxe na různých stupních a typech škol. Všechny projekty prezentované v publikaci byly prakticky ověřeny.

S ohledem na bohatý výběr námětů pro projektové vyučování, které jsou dostupné v odborné literatuře a na různých online platformách je evidentní, že tato metoda je mezi pedagogy oblíbená. Všechny příklady projektů spojených s hudební výchovou, které jsem dohledala, jsou koncipovány s ohledem na starší žáky. Nicméně využití těchto námětů může poskytnout inspiraci pro modifikaci nebo vytvoření nového projektu, který bude vhodný pro žáky mladšího školního věku. Projektové vyučování na 1. stupni ZŠ, ač je náročné na přípravu i realizaci, přináší žákům nejen hudební dovednosti, ale také rozvíjí jejich schopnost spolupráce, kritického myšlení a tvořivosti.

---

¹³ FRIEDLOVÁ, Martina a kol. *Katalog projektů dobré praxe v hudební, dramatické, výtvarné, tanečně-pohybové a slovesné výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020.

---

2 CHARAKTERISTIKA HUDEBNÍ VÝCHOVY NA 1. STUPNI ZŠ

V Rámcovém vzdělávacím programu pro základního vzdělání, dále jen RVP ZV, je hudební výchova podrobněji popsána v sekci *Umění a kultura*, kde je sdílena s oblastí výtvarné výchovy. Tato část programu se zaměřuje na umělecké osvojení světa, což přispívá k rozvoji jedinečného citu, vnímání umění a tvořivosti u jednotlivce.

RVP ZV rozděluje výstupy 1. stupně na dvě období. V prvním období by měli žáci dle výstupů RVP ZV aktivně projevovat své hudební dovednosti. To zahrnuje jednohlasné rytmické a intonační zpívání, schopnost improvizace a schopnost vytvářet jednoduchý doprovod k textu, přičemž mohou využívat hudební nástroje. Dále by žák měl vhodně integrovat své hudební a pohybové dovednosti, a při pohybových nebo poslechových činnostech rozpoznat hudební prvky, jako jsou metrum, tempo, dynamika a kvalita tónů. Současně by měl žák analyzovat hudební skladby, identifikovat použité nástroje a rozeznat rozdíl mezi instrumentálními a vokálně instrumentálními skladbami.¹⁴

Ve druhém období žáci nadále rozvíjejí své dovednosti, které získali v předchozím období. Vedle schopnosti jednohlasného intonačně a rytmicky správného zpěvu jsou schopni v mollových a durových tóninách zpívat i dvojhlasně. Využívají své vokální, instrumentální, poslechové a pohybové dovednosti k interpretaci jednoduché melodie podle notového zápisu. Sestavují jednoduchou píseň s využitím dostupných hudebních nástrojů a doplňují ji textem. Jejich instrumentální dovednosti aplikují také při doprovodu nebo předešle k poslouchaným skladbám. V rámci poslechových činností identifikují formu písně a podrobně popisují hudební prvky, analyzují skladbu a rozdělují ji na jednotlivé části. Žáci by měli projevovat estetický projev při pohybových činnostech a vytvářet krátký taneční doprovod k zpívaným písním.¹⁵

Hudební výchova v průběhu základního vzdělávání žáky provází skrze různé hudební aktivity, které přispívají k celkovému rozvoji osobností žáků. Tyto hudební

---

¹⁴ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2023-12-18]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/60263/>

¹⁵ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2023-12-18]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/60263/>

---

aktivity podporují a rozvíjejí hudební schopnosti, umožňují žákům vnímat, chápat a zejména prožívat hudbu.¹⁶ Hudební aktivity jsou koncentrovány do čtyř hlavních oblastí:

- činnosti pěvecké
- činnosti poslechové
- činnosti hudebně pohybové
- činnosti instrumentální

2.1 PĚVECKÉ ČINNOSTI

Zpěv je jedním z hlavních způsobů, jak lidé vyjadřují své myšlenky a emoce. Už od dávných dob si lidé zpřijemňují svůj každodenní život zpíváním, čímž propojují své pocity s hudebním projevem. Tento hudební projev se stal nedílnou součástí kultury a tradic různých společností, přinášející radost a povzbuzení v každodenním životě.

Ve výuce hudební výchovy má zpěv významné zastoupení. Často bývá centrálním prvkem výuky, neboť podporuje hlasové schopnosti, poslechové vnímání a je oblíbenou aktivitou žáků. Pěvecké činnosti zahrnují nejen zpěv, ale také mluvený i pěvecký projev, jehož nedílnou součástí je osvojení správného dýchání, artikulace, nasazení tónu, správná intonace či schopnost zazpívat píseň s určitou dynamikou a výrazem.¹⁷

Úkolem hudební výchovy ve školním prostředí je systematicky rozvíjet hlasové dovednosti a návyky dětí, které jsou klíčové pro procítěný a estetický zpěv, který dokáže přenášet emocionální a hudební obsah. Žáci by měli zpívat sólově i v kolektivu, ať už s doprovodem hudebních nástrojů či bez nich. Dále je kladen důraz při zpěvu na správnou intonaci, rytmickou přesnost, kontrolu dechu a jasnou artikulaci. Pravidelná cvičení těchto dovedností přispívají k rozvoji komplexních hudebních schopností a dovedností a umožňují žákům vyjadřovat se skrze zpěv s citlivostí a precizností.¹⁸

---

¹⁶ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2023-12-18]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/60263/>

¹⁷ VÁŇOVÁ, Hana. *Didaktika hudební výchovy ve studiu učitelství pro 1. stupeň ZŠ, Práce s písní*. Praha: Univerzita Karlova, 2020, s. 26-27.

¹⁸ SEDLÁK, František a SIEBER, Rudolf. *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985, s. 315.

V dnešní době se stále častěji setkáváme s dětmi, které nemají dostatečné pěvecké zkušenosti z rodinného prostředí. Z tohoto důvodu je v hodinách hudební výchovy kladen důraz na estetický a procítěný zpěv učitele, neboť je klíčové, aby děti měly opravdové vzory pro rozvoj svých hlasových schopností.

2.2 INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

Děti rády používají různé nástroje pro svou hudební tvorbu. Už od nejútlejšího věku si kojenci hrají s různými hračkami, které vydávají zvuky a tím podporují jejich sluchové vnímání a rozvoj jemné motoriky. Tato manipulace s hračkami je prvním krokem k objevování hudby a lze ji považovat za základ pro budoucí hraní na hudební nástroje.

Žáci na 1. stupni ZŠ jsou obvykle velmi otevření novým zkušenostem a aktivitám. Právě proto je vhodné začít s instrumentálními činnostmi v této fázi školního vzdělávání. Žáci se nejen učí základní techniky hry na různé hudební nástroje, ale také rozvíjejí hudební sluch a schopnost spolupráce v hudební skupině. Hra na dětské hudební nástroje může podpořit i děti, které jsou málo hudebně rozvinuté. Některým dětem na začátku může zpěv přinášet potíže, nicméně mohou si hrát s jednoduchými rytmickými nástroji, zkoušet melodické nástroje a postupně se učit zpívat jednoduché melodie, které by samy nebyly schopny zazpívat.¹⁹

V hodinách hudební výchovy jsou často využívány hudební nástroje z Orffova instrumentáře. Skrze tyto hudební nástroje mohou žáci aktivně přispívat k hudbě, podílet se na tvorbě melodií, rytmicky ji doprovázet, komunikovat mezi sebou a provádět další hudební činnosti. Domnívám se, že v současné době je základní sada Orffových nástrojů považována za nezbytnou výbavu každé základní školy. Kromě toho jsou stále více populární ozvučné roury boomwhackers nebo drumbeny, které využívám v hodinách hudební výchovy často, neboť si je žáci oblíbili.

2.3 HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

Pohyb je jedním z přirozených projevů člověka a má v lidském životě zásadní a mnohostranné zastoupení. Nejjednodušší formu pohybu nalezneme v dětských hrách

---

¹⁹ SEDLÁK, František a SIEBER, Rudolf. *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985, s. 179.

---

a zábavě. Pravidelný pohyb napomáhá udržovat sílu a pružnost svalů, podporuje správnou funkci srdce a cév, zlepšuje dýchání a podporuje dobrý metabolismus. Taktéž má vliv na psychické zdraví, pomáhá snižovat stres, zlepšuje náladu a přispívá k duševní pohodě.

Hudebně pohybová činnost spojuje hudbu s pohybem, aktivně přispívá k rozvoji hudebních schopností, posiluje pohybovou koordinaci a zároveň poskytuje žákům prostor pro projevení a uplatnění vlastní individuality. Tato činnost zahrnuje různé aspekty, jako je správné držení těla, uvolňovací cvičení, jednoduché pohybové prvky, pohybové hry, chůze, běh a skoky, hra na tělo, tělesná cvičení kombinovaná s hrou na hudební nástroje nebo tělesnou aktivitou, a také vztah mezi pohybem a hudebními prvky (tempo, melodie, dynamika, hudební forma). Dále zahrnuje pohyb a poslech, scénické vyjádření obsahu písní, taneční hry a pohybovou improvizaci.²⁰

Cílem hudebně pohybové výchovy ve školním prostředí je podporovat rozvoj tělesných dovedností u dětí a vést je k prohlubování a obohacování hudebního vnímání a prožitku. Tato výchova má za úkol rozvíjet hudební představivost a fantazii dětí a přispívat k rozšíření jejich hudebního repertoáru, což zároveň usnadňuje rychlejší pochopení hudebních výrazových prostředků a jejich funkcí. Tělesný pohyb je pro děti prostředkem k vyjádření svých emocí a nálad, které hudba vyvolává, a umožňuje propojení senzomotorických a pohybových schopností.²¹

2.4 POSLECHOVÉ ČINNOSTI

Sluch je zásadní pro komunikaci a vnímání okolního světa. Jeho důležitost však sahá daleko za tyto základní funkce. Sluch nám umožňuje nejen porozumět slovům a orientovat se v prostoru, ale také nám otevírá dveře k hudbě. Hudba je všude kolem nás, slyšíme ji z televize, rozhlasu nebo internetu a sluch nám umožňuje vnímat její různorodé projevy, odlišnosti a jedinečnost. Poslech hudby může být aktivitou, při které pracujeme, relaxujeme, bavíme se nebo přemýšlíme. Ale pro plné využití tohoto zážitku je důležité naučit se hudbu skutečně vnímat.

---

²⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006, s. 46-47.

²¹ SEDLÁK, František a SIEBER, Rudolf. *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985, s. 201.

V hudební výchově se snažíme žáky naučit, jak správně vnímat hudbu a zpěv. Poslechové činnosti zahrnují snažení porozumět a vnímat hudbu nebo zvuky s cílem analyzovat jejich hudební nebo zvukové prvky. Žáci, prostřednictvím poslechu, rozlišují bohatou škálu zvuků a učí se odlišovat barvy tónů²². Tato činnost může zahrnovat poslech hudebních skladeb různých žánrů s důrazem na porozumění struktuře a formě skladby, identifikaci melodií, harmonií, rytmu a dalších hudebních prvků. Kromě toho mohou poslechové aktivity zahrnovat hodnocení a interpretaci hudebních výkonů, poslech různých hudebních nástrojů a různých hudebních žánrů, ať už v rámci výuky nebo pro vlastní potěšení a rozvoj hudebního vnímání.²³

Navzdory možnosti třídění hudebních činností do jednotlivých složek je hudba komplexní umělecká forma, a proto se hudební činnosti vzájemně ovlivňují a prolínají. To znamená, že ve vyučovacích jednotkách nelze jednotlivé prvky vnímat izolovaně, ale spíše je chápat jako nedílnou součást celkové hudební zkušenosti. Například při zpěvu žáci nejen zpívají, ale provádějí celou řadu dalších aktivit, což obohacuje jejich hudební projev a rozvoj.

2.5 PROPOJOVÁNÍ HUDEBNÍCH ČINNOSTÍ V HODINÁCH HV

Při tvorbě této kapitoly byla minoritně využita odborná literatura zabývající se hudební výchovou v předškolním věku. Tento záměr je motivován skutečností, že předškolní období představuje klíčové období pro začátek hudebního vzdělávání, kdy se dítě začíná intenzivněji seznamovat s hudebními činnostmi a prostřednictvím nich projevuje svůj zájem o hudební prožitek.²⁴

Hudební aktivity jsou navzájem propojené a vzájemně se ovlivňují, často jedna činnost vyplývá z druhé a může se do ní opětovně navracet. V rámci výuky hudby není nutné provádět všechny činnosti v každé výukové jednotce. Jejich výběr závisí především na použitém hudebním materiálu a konkrétní pedagogické situaci. Proto nejsou přesně

---

²² Barva tónu je vlastnost tónu, která nám umožňuje rozlišit dva tóny stejné výšky, které vydávají různé zdroje zvuku.

²³ DANIEL, Ladislav. *Metodika hudební výchovy*. 2. vydání. Ostrava: Montanex, 1992, s. 99-100.

²⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006.

---

stanovena časová přidělení pro jednotlivé aktivity. Je důležité si uvědomit, že jednotlivé činnosti mají různý význam v rozvoji hudebního povědomí žáků.²⁵

V rámci výuky hudební výchovy pedagogové pečlivě vybírají hudební aktivity s jasným edukativním záměrem, který může být zaměřen na jednu nebo více hudebních činností. Avšak zásadním kritériem je, aby tyto aktivity byly vzájemně provázané a navzájem se doplňovaly a posilovaly.²⁶ Tento didaktický přístup, jak naznačuje Zezula ve svém odborném díle, předpokládá, že veškeré hudební aktivity v rámci vyučovací hodiny jsou pečlivě zacíleny tak, aby tvořily souvislý celek a sdílely společný cíl, kterým je dosažení pedagogických záměrů.

Propojení různých hudebních činností představuje klíčový prvek efektivního hudebního vzdělávání.²⁷ Různé hudební činnosti, jako jsou pěvecké, instrumentální, pohybové a poslechové aktivity, umožňují žákům rozvíjet široké spektrum hudebních dovedností a kompetencí. Integrace²⁸ těchto činností do výuky umožňuje žákům lépe porozumět hudebním prvkům a souvislostem. Dále podporuje rozvoj kreativity, komunikace a spolupráce mezi žáky. Takový integrovaný přístup k výuce hudby přináší žákům bohatší a hlubší zážitek z hudebního učení a posiluje jejich schopnost aktivně se zapojit do hudebního projevu.²⁹

V rámci autorského projektu aktivně propojím různé hudební činnosti, především poslechové a pohybové aktivity, instrumentální a pěvecké aktivity. Tímto způsobem se zaměřím na komplexní rozvoj hudebního vnímání a dovedností u účastníků projektu.

2.5.1 KONKRÉTNÍ PŘÍKLADY PROPOJENÍ HUDEBNÍCH ČINNOSTÍ V HODINÁCH HV

- *Propojení zpěvu a pohybu* – žáci zpívají píseň a doprovázejí ji pohybovými gesty nebo tancem. Například při zpívání písně *Kohoutek* mohou žáci napodobovat pohyby kohouta.

---

²⁵ SEDLÁK, František a SIEBER, Rudolf. *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985.

²⁶ ZEZULA, Jiří a JANVSKÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN, 1987.

²⁷ MAZUR, Pavel. *Hudební činnosti žáků na základních školách*. Ostrava: Pedagogická fakulta v Ostravě, 1984.

²⁸ Integrace – sjednocení

²⁹ MAZUR, Pavel. *Hudební činnosti žáků na základních školách*. Ostrava: Pedagogická fakulta v Ostravě, 1984.

-
- *Propojení zpěvu a hry na hudební nástroj* – žáci zpívají píseň a doprovázejí ji na hudební nástroje. Například píseň *Bzum, bzum, bzum* mohou doprovodit na triangu, tamburínu a ozvučná dřívka.
  - *Propojení zpěvu a poslechu* – žáci poslouchají nahrávku skladby a diskutují o její struktuře, dynamice a emotivním výrazu. Poté společně zpívají nebo napodobují melodičnost skladby.
  - *Propojení pohybu, zpěvu a poslechu* – žáci mohou tancovat podle různých hudebních žánrů a rytmů a zároveň zpívat doprovodné melodie, čímž propojí pohybovou a pěveckou činnost.
  - *Propojení poslechových činností s ostatními hudebními činnostmi* – žáci mohou poslouchat různé hudební skladby a následně je interpretovat pohybovým projevem nebo vytvořením vlastních hudebních aranžmá, čímž propojí poslechovou aktivitu s pohybovou nebo instrumentální činností.

Z uvedených informací a příkladů je tedy zřejmé, že propojení hudebních činností vytváří prostředí pro komplexní učení a rozvoj hudební gramotnosti. Jejich zařazení do hodin hudební výchovy je nezbytné, neboť jsou klíčové pro úspěšný hudební rozvoj jedince a posílení jeho vztahu k hudbě jakožto umělecké formě i životnímu zdroji radosti a inspirace, neboť hudba jakožto univerzální jazyk nás provází každodenním životem a má mimořádný vliv na naše emocionální, kognitivní a sociální sféry.

---

3 RYTMICKÁ VÝCHOVA

V následující kapitole se zaměřím na rytmickou výchovu, neboť tato oblast hraje jednu z klíčových rolí ve vývoji dětí a mládeže. Rytmus spolu s melodií jsou základním prvkem hudby, rytmus je i přirozenou součástí našeho každodenního života. Důkladné osvojení rytmu a jeho aplikace ve vzdělávání představuje základní kámen pro rozvoj hudebních schopností, kreativity a také pro sociální interakci.

Podle J. Lasevičové rytmický vývoj zahrnuje proces, během kterého dítě začíná vnímat pulzaci³⁰ ve své vnitřní představě.³¹ Mezi základní prvky rytmických činností zařazujeme rytmus, metrum, takt a tempo. Rytmus chápeme jako uspořádání krátkých a dlouhých tónů s pomlkami v časové posloupnosti. Metrum můžeme popsat jako pulzování, které vzniká pravidelným střídáním přízvučných a nepřízvučných dob. Taktem označujeme časový úsek skladby, ve kterém jsou zastoupeny doby přízvučné a nepřízvučné. Tempo vyjadřuje základní časové impulzy, kterými je skladba realizována.³²

První z hudebních schopností, kterou je možné u dětí rozvíjet, je smysl pro rytmus. Tento důraz na rytmus zdůrazňoval Carl Orff, který na základě rozvoje rytmických schopností vyvinul moderní hudebně-didaktické metody. Rytmickou bohatost využíval také ve svém kompozičním díle.³³

3.1 RYTMUS V HUDBĚ

Rytmus existuje od dob dávno před vznikem hudby a jiných forem umění. F. Sedlák definuje rytmus jako rozmanité formy pohybu, které jsou uspořádány do časových sekvencí.³⁴ Jedná se o nedílnou součást přírodních jevů i biologických procesů. Tento koncept zahrnuje různé formy pohybu, které jsou organizovány v časové posloupnosti,

---

³⁰ Pulzace – pravidelný rytmický puls nebo tep, který určuje tempo skladby. Jde o pravidelné střídání nejmenších hodnot v daném taktu.

³¹ LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy: doplňkový studijní materiál pro posluchače studia učitelství 1. stupně základní škol*. Ostrava: Ostravská univerzita, 1996, s. 96.

³² SYNEK, Jaromír. *Didaktika hudební výchovy I*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, s. 38.

³³ Tamtéž.

³⁴ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013, s. 137.

---

a není omezen pouze na oblast hudby a umění. Rytmus se projevuje například ve střídání ročních období, v cyklech dne a noci a v rytmu srdečního tepu či pulsací v tepnách.

Hudební rytmus lze definovat jako jeden ze základních hudebně vyjadřovacích prostředků, který organizuje hudbu v čase. Struktura hudebního času závisí na různých složkách rytmu, jako jsou puls, metrum, délky tónů, hybnost a tempo. Tyto složky jsou navzájem propojené a nedílně spojené, stejně jako samotný rytmus v jeho časové organizaci není oddělitelný od zvukové stránky hudby.³⁵

3.2 RYTMICKÉ CÍTĚNÍ U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Rytmické cítění neboli smysl pro rytmus jsou koncepty, jejichž podstata je složitá a v české literatuře zatím dostatečně nezkoumaná. František Sedlák považuje rytmické cítění za „*schopnost vnímat a prožívat hudební rytmus, adekvátně na něj motoricky reagovat, reprodukovat ho a vytvářet.*“³⁶

Podle uvedené definice je tedy zřejmé, že rytmické cítění představuje schopnost vnímat, porozumět a reagovat na rytmus, a to nejen v hudbě, ale i v pohybu. Rytmické cítění je důležitá hudební schopnost, která se rozvíjí u každého jedince od raného věku a má vliv na hudební projev jednotlivce. Děti, které mají rozvinuté rytmické cítění, mají tendenci lépe porozumět hudbě, lépe se učit hudební techniky a lépe se vyjadřovat prostřednictvím hudby. Ovšem v dnešní době narůstá počet dětí, jejichž rodiče nemají dostatek času nebo znalostí k tomu, aby své děti v této oblasti správně podpořili.

V odborném článku M. Slavíkové³⁷ jsou popsány problémy spojené s rytmickým cítěním u dětí, které jsou pozorovány pedagogy v mateřských školách. Nejčastěji se jedná o obtíže, kdy se děti nedokáží synchronizovat s určitým tempem, necítí přízvukné doby nebo nedokážou udržet konstantní tempo. Tyto děti jsou často označovány za nehudební, nicméně problém může spočívat spíše v nedostatečné schopnosti pedagogů diagnostikovat hudební schopnosti. Od narození každý jedinec nese v sobě určité hudební

---

³⁵ SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013, s. 137.

³⁶ Tamtéž, s. 141.

³⁷ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Předškolní dítě a rytmické cítění* [online]. Metodický portál: Inspirace a zkušenosti učitelů, 2011 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/13431/predskolni-dite-a-rytmicke-citeni.html>

---

predispozice, které jsou klíčové pro rozvoj hudebních dovedností. Většina dětí tedy má vrozený talent pro hudbu, včetně hudebního sluchu, paměti a představivosti a také schopnost vnímat rytmus. To, co může být mylně vnímáno jako nedostatečné rytmické cítění, se ve skutečnosti může týkat nedostatečné schopnosti rozpoznat rytmické hodnoty a adekvátně na ně tělesně reagovat. Tato schopnost se však dá rozvíjet a zdokonalovat prostřednictvím kvalitní hudební výchovy. Pravidelné expozice hudbě a rytmu v mateřské škole mohou posílit dětskou schopnost vnímat a porozumět hudbě a vytvořit pevný základ pro další rozvoj jejich hudebních dovedností.

Rozvoj rytmického cítění často probíhá prostřednictvím hudebních her, pohybových cvičení a poslechu hudby s výraznými rytmickými prvky. Pravidelný trénink a vystavení se různým hudebním žánrům a rytmickým vzorům může jednotlivcům pomoci posílit jejich rytmické cítění a tím i zdokonalit jejich hudební schopnosti a vyjadřovací dovednosti.

3.3 ROZVOJ RYTMICKÉHO CÍTĚNÍ V HODINÁCH HV

Rytmické cítění lze rozvíjet především ve spojení s pohybem. V hodinách HV lze rytmus vyjádřit hrou na tělo, hrou na hudební nástroje nebo pohybem.³⁸ Pro vyjádření rytmu prostřednictvím tělesného pohybu využíváme vlastnosti těla, jako je tleskání, pleskání, dupání či luskání. V rámci vyjádření rytmu pohybem postupujeme graduálně od imitace jednoduchých prvků přes jednoduché pohybové hry a choreografie, až k rytmicko-pohybové improvizaci na hudební podklad. Pro projevení rytmu s využitím hudebních nástrojů určených pro děti používáme Orffovy hudební nástroje.

Dále je možné k rozvoji rytmického cítění využít práci s říkadly, což je základním pilířem České Orffovy školy.³⁹ Motivování a zaujetí žáků představením říkadla je nezbytné. Ideální postup zahrnuje přednes říkadla v různých emocionálních tónech, doprovod mluveného textu pomocí rytmicky výrazných slov, kombinovaný doprovod, rytmický kánon a následně i doprovod nástroji. V praktické části se pak tyto principy uplatňují

---

³⁸ SYNEK, Jaromír. *Didaktika hudební výchovy I*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, s. 34.

³⁹ HURNÍK, Ilja. *Česká Orffova škola. 1, Začátky*. Praha: Supraphon, 1969, s. 11–12.

---

v komplexní rytmické přípravě, která využívá deklamace textu a je vhodná zejména pro starší žáky.⁴⁰

Dalším způsobem, jak podporovat rozvoj rytmického cítění, je zařazení rytmických her do hodin hudební výchovy. Tyto aktivity mají za cíl podpořit porozumění rytmu a hudební struktuře a zároveň rozvíjet schopnosti žáků v této oblasti. Je důležité si uvědomit, že tyto hry by měly umožnit nejen vnímat rytmus, ale také se učit melodizovat. Nicméně je klíčové, aby tyto aktivity nejen rozvíjely hudební schopnosti, ale také byly jednoduché a srozumitelné, aby se žáci mohli snadno zapojit. Hlavním cílem většiny her je totiž aktivní účast celého kolektivu.

Jako demonstraci rytmických her prezentuji dvě aktivity, které pečlivě začleňuji do výuky hudební výchovy, a žáci je s velkým zájmem a angažovaností provádějí.

1. **Rytmický vlak:** Žáci se postaví do kruhu a drží se za ruce. Učitel nebo vedoucí hry začne tleskat rytmus a ostatní ho následují. Poté učitel nebo jeden z žáků zahájí pohyb dopředu a zpět, přičemž celý kruh tleská rytmus. Postupně se tempo zrychluje a mění, což vyžaduje soustředění a koordinaci.
2. **Rytmické tělesné gesto:** Žáci ve dvojicích či ve skupinách vytvoří jednoduché gesto, které odpovídá rytmu hudby. Mohou to být jednoduché pohyby rukou, ramen nebo celého těla. Cílem je synchronizovat gesta s rytmem hudby.

Další dva příklady rytmických her představují dva konkrétní příklady, které tvoří součást mého autorského projektu v rámci této diplomové práce.

1. **Hra ruky:**⁴¹ Jde o hru populární u mnoha indiánských kmenů, včetně slavných Apačů. Dvě družstva, skupina A a skupina B, usedají naproti sobě a každá skupina má dvacet hůlek (lze nahradit pastelkami). Třetí družstvo, skupina C, tvoří rytmickou hudbu pomocí rytmických hudebních nástrojů. Během této hudby si skupina B předává dřevěnou kuličku, přičemž někdo ji předává a někdo jen naznačuje. Skupina A, sedící naproti, pozorně sleduje tento pohyb. Když někdo z této skupiny má pocit, že ví, kde se kulička nachází, tleskne a zvolá: „Dost!“. Hudba a předávání kuličky se okamžitě zastaví a ten, koho hádající ukáže, musí otevřít obě dlaně. Pokud hádající uhádne

---

⁴⁰ HURNÍK, Ilja. *Česká Orffova škola. 1, Začátky*. Praha: Supraphon, 1969, s. 11–12.

⁴¹ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011.

---

správně, získává bod pro svou skupinu, tedy jednu z hůlek od družstva proti nim. Pokud neuhádne, musí jednu hůlku předat druhé skupině. Poté se kulička přesune do rukou družstva A a hádá družstvo B.

2. **Rytmokostky:** Žáci házejí kostkami, čímž určují rytmus. Nejprve stanoví, zda se jedná o metrum 2/4, 3/4 nebo 4/4, a poté rytmus vytleskají.

V souhrnu této kapitoly lze konstatovat, že rytmické aktivity hrají klíčovou roli v procesu výuky hudby a rozvoje hudebních dovedností. Tyto aktivity se soustředí na porozumění a vnímání rytmu jako základního prvku hudby. Mezi rytmické aktivity patří různé hry, cvičení, deklamace a další činnosti, které přispívají k rozvoji rytmického cítění žáků a schopnosti pracovat s hudebními strukturami. Hlavním cílem těchto aktivit je nejen posílení hudebních dovedností, ale i podpora kreativity, soustředění a koordinace pohybu.

---

4 RYTMICKÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE

Rytmické hudební nástroje jsou hudební nástroje, které nevyžadují rozsáhlé hudební znalosti. Tyto nástroje přispívají k rozvoji hudebního cítění a schopnosti vnímat rytmus. Jejich hra zahrnuje obvykle různé formy úderů, chrastění, škrábání, přesýpání a podobné techniky.⁴²

V následující kapitole popisují rytmičké hudební nástroje, které jsou použity v průběhu realizace předkládaného projektu. První část kapitoly se zaměřuje na hudební nástroje, které jsou běžně dostupné a používané ve výuce hudební výchovy na většině škol. Druhá část kapitoly se pak věnuje popisu hudebních nástrojů z různých regionů světa, které jsem začlenila do projektu s cílem obohatit hudební zážitek žáků.

4.1 CHARAKTERISTIKA RYTMICKÝCH HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ VYUŽÍVANÝCH NA 1. STUPNI ZŠ

Hudební nástroje jsou zajímavým prostředkem, který přitahuje pozornost žáků a umožňuje jim projevat svou hudební kreativitu. Skrze aktivní hru na hudební nástroj se žák postupně rozvíjí v hudebních dovednostech, a tím i ve své schopnosti vyjadřovat se skrze hudbu, zároveň se rozvíjí i jeho rytmičké cítění. Klíčové je, aby hudební nástroje používané v hodinách hudební výchovy byly jednoduché na ovládnání a zároveň poskytovaly kvalitní zvuk, bez ohledu na úroveň zkušeností žáka.

Myšlenka poskytnout všem dětem hudební nástroje, které jsou snadno ovladatelné a zároveň poskytují kvalitní zvuk, byla hlavním principem německého hudebního pedagoga a skladatele Carla Orffa při vytváření tzv. Orffova instrumentáře. V České republice byl tento koncept adaptován pod názvem Česká Orffova škola, a to díky práci Ilji Hurníka a Petra Ebena.⁴³ Oba skladatelé vytvořili českou adaptaci Orffova Schulwerku, kdy bylo třeba použít vhodné české a moravské lidové písně.

---

⁴² Charakteristika rytmičkých nástrojů [online]. © Jan Kunc [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.kmusic.cz/rytmicke-nastroje>

⁴³ HURNÍK, Ilja a Eben, Petr. *Česká Orffova škola – komplet tři svazky*

V dnešní době jsou rovněž populární nástroje jako boomwhackers nebo drumbeny, které obohacují výuku hudby o nové zvukové možnosti a inspirují žáky k experimentování s různými zvukovými efekty.

4.1.1 NÁSTROJE ORFFOVA INSTRUMENTÁŘE

Hlavní cílem Orffova instrumentáře je podporovat kreativitu, spolupráci a rozvoj hudebních dovedností u dětí prostřednictvím hry a improvizace. Tento přístup k výuce hudební výchovy klade důraz na celistvý zážitek z hudby, který zahrnuje hru, zpěv, tanec a vlastní tvorbu. Orffův instrumentář je proto často využíván ve školách i jiných hudebních institucích jako efektivní nástroj pro rozvoj hudebního vnímání a schopností u žáků.⁴⁴

Orffův instrumentář zahrnuje širokou škálu hudebních nástrojů, které rozdělujeme na nástroje rytmické a melodické.⁴⁵ Tyto nástroje jsou využívány nejen pro rytmické posloupnosti, ale také pro melodické a harmonické aspekty hudby.

Mezi **nástroje rytmické**⁴⁶ řadíme: ozvučná dřívka, dřevěný blok, drhlo, rámový bubínek, tamburínu, činely, prstové činelky, rumbakoule, triangel, kastaněty, rytmická vajíčka.

Ozvučná dřívka (hůlky nebo claves) – jsou vyrobeny z bukového dřeva a existují v různých tloušťkách, tenké varianty jsou vhodné pro menší děti. Tyto hůlky bývají často využívány k doprovodu rychlejších rytmů. Existují dva způsoby, jak na ně hrát. Buď držíme každé dřívko třemi prsty na jeho konci, nebo levá ruka drží dřívko jako v misce a pravou rukou do něj bušíme.

Dřevěný blok – je vyroben z bukového dřeva a může mít velikost v rozmezí 14-20 cm. Existují varianty s rukojetí i bez ní. Držíme ho na dlani levé ruky a hrajeme na něj dřevěnou paličkou.

Drhlo (guira) – je dřevěný chřestivý nástroj. Jeho charakteristickým prvkem je dřevěný, obvykle dutý válec s rýhovaným povrchem, kterým projíždí palička.

---

⁴⁴ HURNÍK, Ilja. *Česká Orffova škola. 1, Začátky*. Praha: Supraphon, 1969, s. 5–8.

⁴⁵ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006, s. 101.

⁴⁶ HURNÍK, Ilja. *Česká Orffova škola. 1, Začátky*. Praha: Supraphon, 1969, s. 18–23.

Rámový bubínek – je hudební nástroj skládající se z tenkého dřevěného rámu s nataženou membránou, často z kůže nebo plastu. Bubínek se drží za lub v levé ruce, přičemž do otvoru v lubu strčíme levý prostředníček, aby buben nevypadl z ruky. Na bubínek hrajeme pomocí měkké plstěné paličky.

Tamburína – je vyrobena z lehkého dřeva a má charakteristický tvar půlměsíce nebo kruhu. Na obvodu tamburínů jsou zabudována chřestítka, která dodávají nástroji rytmický charakter. Tamburínu držíme jednou rukou, zatímco druhou rukou můžeme hrát prsty nebo dlaní. Některé tamburíny jsou vybaveny i blánou; v tomto případě můžeme ke hře použít i paličky.

Činely – tento nástroj je podobný většímu talíři a rozeznáme ho pomocí plstěné nebo dřevěné paličky. Držíme ho za poutko v levé ruce a úderý plstěnou paličkou vedeme na jeho okraje.

Prstové činelky – jsou malé činely, které se nasazují na prsty rukou. Rozezvučet je můžeme úderem okraje pravého činelku o levý na jeho okraji.

Rumbakoule (maracas) – jsou dřevěné duté koule se slabými stěnami, které obsahují malé kamínky uvnitř. Tento nástroj se drží za držadlo v jedné ruce a hráč produkuje zvuky úderem do dlaně druhé ruky.

Triangl – je hudební nástroj skládající se z kovového trojúhelníkového plátu, který je upevněný na prutu. Hraje se na něj pomocí kovového tyčinkového úderu.

Kastaněty – se skládají ze dvou kovových či dřevěných desek spojených na jednom konci pružnou šňůrou nebo řetízkem. Hráč je drží v rukou a třením desek proti sobě vytváří charakteristický zvuk.

Rytmická vajíčka – jsou dřevěná či plastová vajíčka, která jsou naplněna rýží, semínky nebo jinými malými předměty. Tato vajíčka vytvářejí charakteristický zvuk při pohybu.

Mezi **nástroje melodické**⁴⁷ řadíme: zvonkohry, metalofony, xylofony.

---

⁴⁷ HURNÍK, Ilja. *Česká Orffova škola. 1, Začátky*. Praha: Supraphon, 1969, s. 18–23.

Zvonkohry – hudební nástroje skládající se z řady metalových tyčinek různých délek, které jsou zavěšeny do rámu. Tyčinky jsou laděny do specifických tónů a uspořádány podle jejich hudebního postavení.

Metalofony – jsou hudební nástroje, které se skládají z řady kovových tyčinek, které jsou upevněny na rámu nebo dřevěné desce. Tyčinky jsou laděny na určité hudební tóny a jsou umístěny vedle sebe tak, aby tvořily chromatickou stupnici nebo jiné hudební vzory. Hraje se na ně pomocí paliček, které se bijí o tyčinky, čímž se vytváří různé tóny a melodie.

Xylofony – se skládají z řady dřevěných tyčinek, které jsou upevněny na rámu nebo dřevěné desce. Tyčinky jsou laděny na určité hudební tóny a jsou umístěny vedle sebe tak, aby tvořily chromatickou stupnici nebo jiné hudební vzory. Hraje se na ně pomocí paliček, které se bijí o tyčinky, čímž se vytváří různé tóny a melodie.

I přesto, že se hudební nástroje Orffova instrumentáře tradičně dělí na dvě skupiny (rytmické a melodické hudební nástroje), není toto rozdělení zcela přesné. Na melodických nástrojích je možné produkovat rytmické složky, což nás vede k přesnějšímu označení: rytmicko-melodické nástroje. Tento termín lépe vystihuje schopnost těchto nástrojů kombinovat jak melodické, tak rytmické prvky, což je charakteristickým znakem Orffova instrumentáře.

4.1.2 DRUMBENY

Drumbeny jsou novým rytmickým nástrojem, který se začíná stále více využívat. Tento český vynález je vyroben z recyklovaného papíru a překližky z břízy a má podobu bubny. Drumbeny jsou dostupné ve třech různých velikostech a jejich hlavní výhodou je jejich multifunkční charakter, který umožňuje jejich použití nejen jako hudební nástroj, ale také jako stůl, sedák a další. Při hraní na drumbeny se volí vhodná velikost nástroje a přizpůsobuje se tělesné dispozici hráče. Nejčastěji je drumben umístěn na zemi a hráč za ním sedí, případně může být mírně nakloněn a zaklíněn mezi kolena.⁴⁸ (viz Příloha č. 1)

---

⁴⁸ Charakteristika hudebního nástroje drumbeny [online]. © Copyright 2024 [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <https://www.drumben.cz>

4.2 CHARAKTERISTIKA RYTMICKÝCH HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ NAPŘÍČ KONTINENTY VYUŽITÝCH V PROJEKTU

Každý kontinent nám přináší jedinečné hudební dědictví, které je zhmotněno prostřednictvím charakteristických hudebních nástrojů. Tyto nástroje nejen odrážejí kulturní identitu daného regionu, ale také přinášejí pestrou paletu rytmických prvků a hudebních forem. Během této kapitoly prozkoumáme, jak jedinečné rytmické rysy různých kultur ovlivňují podobu a použití hudebních nástrojů, a jak tato hudební bohatství ovlivňují naše vnímání a porozumění hudbě po celém světě. Zaměříme se především na hudební nástroje, které jsou klíčovou součástí našeho projektu.

4.2.1 EVROPA

Evropa je kontinent bohatý na různorodé hudební styly a žánry, které odrážejí specifickou kulturu, tradice a zvyky každého státu. Hudba má nezastupitelné místo v evropských dějinách, a to zejména díky vynikajícím hudebním skladatelům, jako jsou Ludwig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart, Fryderyk Chopin, Bedřich Smetana, Antonín Dvořák nebo Petr Eben, kteří obohatili hudební svět svými díly.⁴⁹ Kromě toho je zde široká škála typických hudebních nástrojů, jako jsou klavír, housle, kytara, trumpet, klarinet, dudy nebo cimbál. Mezi typické rytmické nástroje pak patří kastaněty, dřevěné bloky, činely, triangl a tamburína.

Ve svém projektu jsem se zaměřila na španělskou hudbu, neboť španělská hudba je velmi vášnivá a odráží tak temperament a divokost tohoto národa. Jedná se především o hudbu taneční, například tango⁵⁰, salsa⁵¹ a flamenco⁵². Pro španělskou hudbu jsou typickými nástroji kastaněty, flétny, tamburíny, kytary či loutny.

Kastaněty⁵³ – jsou malé dřevěné misky, obvykle ve tvaru půlměsíce, které se drží v ruce a třesou se proti sobě, aby vytvořily charakteristický zvuk. Mají dva díly spojené kloubem

---

⁴⁹ VOLEK, Tomislav. *Osobnosti světové hudby*. Praha: Mladá fronta, 1982.

⁵⁰ společenský tanec latinsko-amerického původu

⁵¹ latinsko-americký tanec

⁵² tanec, původně španělských cikánů

⁵³ OLING, Bert a WALLISCH, Heinz. *Encyklopedie hudebních nástrojů*. Čestlice: Rebo, 2004, s. 61.

---

a jsou hladké na jedné straně a rýhované na druhé straně, což umožňuje hráči produkovat rytmické zvuky třením nebo klepáním. (viz Příloha č. 1)

4.2.2 SEVERNÍ A JIŽNÍ AMERIKA

V Americe se setkáváme s bohatstvím hudebních stylů a žánrů, které vycházejí z různých kultur a historických kontextů. Původní obyvatelé, Indiáni, přinášejí do hudebního dědictví kontinentu jedinečné zvuky a rytmické prvky, které jsou charakteristické pro jejich kulturu. S příchodem evropských kolonizátorů, jako byli Španělé, Portugalci a Angličané, se do americké hudby začaly promítat i prvky z jejich hudebních tradic. Tím vznikly nové hudební směry a žánry, které obohatily hudební scénu kontinentu, například country hudba, která se rozšířila do celého světa.⁵⁴ V autorském projektu jsem se však zaměřila na hudbu původních obyvatel, tedy na indiánskou hudbu.

Indiánská hudba představuje bohatou a pestrou škálu hudebních tradic původních obyvatel Ameriky. Jejich melodie zaznívaly především při různých rituálech a obřadech. Charakteristické pro indiánskou hudbu jsou přírodní zvuky, tradiční hudební nástroje a rytmické vzory, které často reflektují vztah k přírodě a duchovnímu světu. Typické hudební nástroje pro indiánskou hudbu zahrnují flétny, bubny či chřestítka.

Indiánské flétny⁵⁵ – jsou tradiční hudební nástroje, které mají původ v původních kulturách domorodých Američanů. Tyto flétny mají obvykle jednoduchý design a jsou vyrobeny z přírodních materiálů, jako je dřevo nebo rákos. Nejčastěji mají tvar duté trubky s otvory na hraní. (viz Příloha č. 1)

Chřestidla⁵⁶ – jsou tradiční hudební nástroje, které používali indiáni jako doprovod k jejich rituálům, tancům a zpěvům. Tyto nástroje jsou obvykle vyrobeny z pevných materiálů, jako je dřevo, kov nebo kosti, a obsahují malé předměty, které po zatřesení vytvářejí charakteristický zvuk. Indiáni používali chřestidla k různým účelům, včetně náboženských ceremonií, léčivých rituálů, společenských událostí a tradičních tanců.

---

⁵⁴ Country Music [online]. © 1999 Silver Gem Country Dance [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://silvergem.tripod.com/historie.html>

⁵⁵ BUCHNER, Alexandr. *Hudební nástroje národů*. Praha: Artia, 1969, s. 119.

⁵⁶ OLING, Bert a WALLISCH, Heinz. *Encyklopedie hudebních nástrojů*. Čestlice: Rebo, 2004, s. 55.

4.2.3 AFRIKA

Afrika je kontinentem s bohatou hudební tradicí, která odráží pestrou kulturu a historii této oblasti. Hudba zaujímá klíčové místo v africké společnosti a je spojena s různými aspekty života, včetně rituálů, oslav, komunikace a vyjadřování emocí. Tradiční africké hudební nástroje jsou často vyrobeny z přírodních materiálů, jako je dřevo, kůže, kov a rákos. Africká hudba je také známá svými bohatými rytmickými strukturami, které vytvářejí jedinečný zvukový zážitek.

Djembe⁵⁷ – bubínek s kuželovitým tělem, vyrobeným z vydlabaného dřeva a s kůží nahoře, která je napnuta pomocí provazů. Tento nástroj pochází ze Západní Afriky a je známý svým charakteristickým hlubokým zvukem a širokou paletou rytmů, které lze na něm hrát. Djembe je důležitou součástí africké hudby a kultury a je často používán při rituálních obřadech, oslavách a hudebních vystoupeních. (viz Příloha č. 1)

Kalimba⁵⁸ – je moderní verze tradičního afrického hudebního nástroje Mbira, má svůj původ v jižní Africe. Kalimba se typicky skládá z dřevěného nebo plastového rámu, na kterém jsou umístěny kovové lamely různých délek a ladění. Hra na kalimbu je intuitivní, nástroj se drží v obou rukách a palce klepou na lamely, čímž se vytvářejí jednoduché melodie a akordy. Tento hudební nástroj je oblíbený pro svůj jasný a harmonický zvuk a snadnou přenositelnost. (viz Příloha č. 1)

4.2.4 AUSTRÁLIE

Austrálie je známá svou bohatou hudební scénou, která odráží různorodost kultur a tradic přítomných na tomto kontinentu. Hudba Austrálie zahrnuje širokou škálu žánrů a stylů, které se pohybují od tradičních domorodých zvuků až po moderní hudební trendy. Mezi nejznámější hudební nástroj patří didgeridoo.

---

⁵⁷ OLING, Bert a WALLISCH, Heinz. *Encyklopedie hudebních nástrojů*. Čestlice: Rebo, 2004, s. 41.

⁵⁸ Hudební nástroj Kalimba [online]. © 2023, Skala Music s. r. o. 1999 Silver Gem Country [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://skalamusic.cz/content/16-hudebni-nastroj-kalimba>

Didgeridoo⁵⁹ – je hudební nástroj, který je spojen s domorodými kulturami Austrálie, zejména s Aboriginci. Jedná se o dlouhý dutý dřevěný válec, který je obvykle vyroben z eukalyptového dřeva nebo agáve. Jeho charakteristický zvuk vzniká tím, že hráč fouká do jednoho konce didgeridoo a současně produkuje rezonující zvuk pomocí speciálních technik dýchání, nazývaných „circular breathing“. Didgeridoo se tradičně používal při rituálních obřadech, při léčení a při hudbě a tanci domorodých kmenů. (viz Příloha č. 1)

4.2.5 ASIE

Asie je kontinent bohatý na rozmanité hudební tradice, žánry a nástroje. Hudba zahrnuje širokou škálu stylů, od tradičních a folkových melodií až po moderní populární hudbu. Každá část Asie má své vlastní charakteristické hudební prvky a tradice, které odrážejí kulturní, náboženské a historické kontexty této oblasti.

Asijské zvonkohry⁶⁰ – jsou dlouhou tradicí v různých částech Asie, která je pevně zakotvena v místní kultuře a tradicích. Jako příklad můžeme uvést Japonsko, kde se nachází tradiční hudební nástroj známý jako „Furin“. Zvonkohry jsou často umístěny na japonských terasách a v chrámech a spojují se s pocitem klidu a harmonie. I když je jejich primární účel vytvářet melodické prvky a atmosféru, zvonkohry se často používají i jako součást rytmické sekce v hudbě. Jejich jemné zvuky mohou přispět k rytmické struktuře skladby a poskytnout další vrstvu textury a hloubky zvuku.

V autorském projektu jsem se zaměřila na tradiční čínskou hudbu, tibetskou hudbu, a především indickou hudbu, neboť je jednou z nejstarších a nejvýznamnějších hudebních tradic na světě.⁶¹ Indická hudba nadále inspiruje a ovlivňuje hudebníky a posluchače po celém světě. Vyznačuje se složitými melodickými a rytmickými strukturami, hlubokým duchovním významem a emotivním projevem. V rámci projektu jsem zařadila do studia hudební nástroje jako je Tabla a Ghatam, které představují klíčové prvky indické hudební tradice.

---

⁵⁹ OLING, Bert a WALLISCH, Heinz. *Encyklopedie hudebních nástrojů*. Čestlice: Rebo, 2004, s. 107.

⁶⁰ BUCHNER, Alexandr. *Hudební nástroje národů*. Praha: Artia, 1969, s. 23-26.

⁶¹ Tamtéž, s. 55.

Tabla⁶² – je jedním z nejznámějších a nejdůležitějších hudebních nástrojů v indické hudbě. Jedná se o rytmický bubínek, který se skládá ze dvou hlavních částí: tabla a báján. Tyto dvě části mají odlišnou velikost i tvar a každá z nich vytváří specifický zvuk. Tabla je menší z obou bubnů a má hladký, vyvýšený povrch pokrytý kůží. Hraje se na něj prsty a dlaněmi, a je zodpovědná za vysoké tóny a jemné nuance rytmů. Báján je větší a těžší než tabla a má hluboký, rezonující zvuk. Jeho povrch je také pokrytý kůží, ale mívá přidanou kovovou membránu, která přispívá k jeho charakteristickému tónu. Báján vytváří hluboké basové tóny a je základem rytmické struktury. (viz Příloha č. 1)

Ghatam⁶³ – je neobvyklý hudební nástroj, ale pro indický instrumentář typický. Jedná se o hliněnou nádobu s úzkým krkem, která je vyráběna z hlíny nebo hliněných hliníkových slitin. Ghatam nemá žádný rezonátor jako jiné bubny, jeho zvuk vzniká převážně tím, že hráč bije prsty, dlaněmi a rukama po povrchu nádoby. Hra na ghatam je velmi rytmická a vyžaduje precizní techniku a kontrolu dynamiky. Hráč může měnit tóny a barevné odstíny tím, že mění úhel a místo úderů na nádobě. Ghatam se často používá jako doprovodný nástroj v klasické jižní indické hudbě. (viz Příloha č. 1)

Z této kapitoly je patrné, že každý kontinent přináší specifické hudební dědictví, které reflektuje místní kulturu a historii. Prozkoumali jsme, jak charakteristické rytmické prvky různých kultur ovlivňují vzhled a využití hudebních nástrojů, a jak tyto hudební tradice obohacují naše chápání a vnímání hudby po celém světě. Každý hudební nástroj, ať už jde o tabla, ghatam, kastaněty, djembe, indiánské flétny nebo jiné, nám přináší nejen zvuk, ale i historii a kulturu daného společenství. Je důležité porozumět těmto aspektům pro hlubší pochopení hudby a společnosti jako celku.

---

⁶² BUCHNER, Alexandr. *Hudební nástroje národů*. Praha: Artia, 1969, s. 58.

⁶³ Tamtéž, s. 57.

---

5 AUTORSKÝ PROJEKT RYTMICKÉ HUDEBNÍ NÁSTROJE NAPŘÍČ KONTINENTY JAKO TÉMA PROJEKTOVÉHO VYUČOVÁNÍ V HV NA 1. STUPNI ZŠ

Projekt *Rytmické hudební nástroje napříč kontinenty* jsem si zvolila kvůli jeho schopnosti spojovat různé kultury a kontinenty prostřednictvím univerzálního jazyka hudby. Hudba je totiž prvkem, který překračuje hranice a propojuje lidi po celém světě.

Celý projekt je navržen tak, aby poskytl žákům nadstandartní pohled na svět hudby a kultury a zároveň doplnil běžné učivo 3. ročníku. Rytmická výchova hraje na 1. stupni ZŠ klíčovou roli v hudebním vzdělávání. I když práce s rytmem a rytmické hry jsou běžnou součástí výuky hudební výchovy, standardní přístup je často omezen na používání klasických hudebních nástrojů a nástrojů z Orffova instrumentáře.⁶⁴ Rozhodnutí rozšířit projekt o další ukázky hudebních nástrojů má za cíl poskytnout žákům širší pohled na svět hudby.

Projekt je zaměřen na žáky 3. ročníku, kteří mají již dostatečnou zralost vnímat rozmanitost kultur a hudebních tradic. Časový rozsah projektu je 8 vyučovacích hodin rozdělených do 3 dnů, což odpovídá střednědobému projektu. Projekt byl navržen jako učitelský projekt s cílem poskytnout žákům estetické zkušenosti prostřednictvím vícepředmětového přístupu, který zahrnuje český jazyk, matematiku, prvouku, pracovní činnosti a tělesnou výchovu.

Před samotným nástupem do fáze plánování projektu jsem se nejprve zaměřila na otázku: „*Jakým způsobem mohu projekt koncipovat a jaké jsou jeho hlavní cíle?*“ Odpověď na danou otázku byla náležitě zdůvodněna, neboť primárním motivem mého úsilí bylo žáky motivovat a poskytnout jim zážitek. Třída, v níž byl projekt realizován, zažila v přechodných letech situaci, kdy pedagog nevykazoval zájem o hudební výchovu a nehrál na žádný hudební nástroj. V důsledku této situace byli žáci odkázáni výhradně na zpěv písní podle dostupných záznamů na internetovém kanálu YouTube. Tento způsob výuky vyústil v nedostatečnou motivaci žáků k aktivnímu zapojení se do výuky hudební výchovy. S vědomím této situace se mým záměrem stalo skrze navrhovaný projekt otevřít žákům

---

⁶⁴ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/60263/>

---

nové perspektivy v oblasti hudebního vzdělávání. Tímto přístupem bych ráda u žáků podpořila zájem o „svět hudby“ a zároveň podpořila rozvoj hudebních dovedností.

Projekt byl realizován na základní škole v Plzni od 12. března do 14. března 2024. Součástí projektu byla také návštěva koncertu, který uspořádali studenti střední školy Konzervatoř Plzeň.

5.1 CÍLE PROJEKTU

Hlavním cílem projektu je rozšířit povědomí žáků o světě hudby a kultury prostřednictvím práce s různorodými hudebními nástroji. Konkrétním a hmatatelným výstupem projektu jsou myšlenkové mapy a vlastnoručně vyrobené rytmické hudební nástroje.

Dílčí cíle projektu:

Žáci identifikují a zařadí rytmické hudební nástroje k jednotlivým kontinentům jak během projektu, tak i po jeho dokončení.

Žáci efektivně roztřídí získané informace a vytvoří myšlenkové mapy, které jim pomohou lépe porozumět propojenosti jednotlivých prvků hudebního světa.

Každý žák zhotoví rytmický hudební nástroj a osvojí si techniku hraní na tento hudební nástroj.

Žáci se aktivně zúčastní hudebních aktivit, což povede k rozvoji jejich hudebních schopností a citu pro rytmus.

Žáci společně pracují na vytváření instrumentálního rytmického doprovodu k písni, čímž se posílí jejich schopnost spolupracovat a komunikovat ve skupině.

V rámci skupinové práce žáci pracují efektivně, vykonávají své role a přispívají k celkovému cíli projektu, což podpoří rozvoj jejich schopností pracovat v kolektivu.

Žáci zhodnotí své úsilí a práci v rámci projektu, což jim umožní hodnotit svůj pokrok a identifikovat oblasti pro zlepšení.

5.2 KLÍČOVÉ KOMPETENCE, UPLATNĚNÉ V PROJEKTU

Kompetence k učení – tyto kompetence byly rozvíjeny po celou dobu trvání projektu tím, že pedagog vedl žáky k užívání správné terminologie a umožnil každému žákovi zažít úspěch.

Kompetence k řešení problémů – tyto kompetence byly rozvíjeny tím, že žáci poznávali výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby. Rozpoznávali některé hudební nástroje, odlišovali hudbu instrumentální, vokální a vokálně instrumentální.

Kompetence komunikativní – tyto kompetence byly rozvíjeny komunikací a spoluprací mezi žáky a pohybem, kterým žáci reagovali na znějící hudbu, přičemž vyjadřovali tempo a rytmus hudby.

Kompetence sociální a personální – tyto kompetence byly rozvíjeny při vzájemném naslouchání žáků při skupinových činnostech.

Kompetence pracovní – tyto kompetence žáci rozvíjeli při tvoření myšlenkových map, při výrobě hudebních nástrojů i při manipulaci s nimi.

Kompetence digitální – tyto kompetence byly rozvíjeny při videoukázkách za použití interaktivní tabule, při poslechu hudby prostřednictvím CD přehrávače nebo při manipulaci s tablety během vyhledávání potřebných informací.

5.3 DIDAKTICKÉ METODY, POUŽITÉ V PROJEKTU

Projektová metoda představuje komplexní metodologii, ve které je možné uplatňovat variabilní pedagogické přístupy. Tento myšlenkový rámec je podporován J. Kratochvílovou, která zdůrazňuje, že projektová metoda není pouhým lineárním postupem, ale spíše komplexním systémem činností.⁶⁵ Jedná se tak o metodologii, která integruje a sjednocuje rozmanité dílčí výukové přístupy, využívající různorodé formy práce.

---

⁶⁵ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2016.

V projektu byly využity tyto didaktické metody:

- Přednáška – návštěva výchovného koncertu střední školy Konzervatoř Plzeň
- Skupinové práce – tvoření myšlenkových map
- Diskuze – rozhovory na daná témata
- Praktická cvičení – hra na hudební nástroje
- Problémové metody – vyjadřování rytmu hudby beze slov
- Demontrace – ukázka rytmických hudebních nástrojů
- Individuální práce – bádání, zhotovení hudebních nástrojů
- Herní metody

5.3.1 REALIZAČNÍ ASPEKTY – ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ

Na základní škole v Plzni, kde byl projekt realizován, je prostřednictvím projektového vyučování podporován otevřený přístup k vzdělávání. Škola každoročně pořádá velký projektový den, kterého se účastní všechny třídy, a pravidelně probíhají i menší projektové aktivity v rámci jednotlivých tříd.

Ředitelství školy podpořilo realizaci projektu a poskytlo mi k dispozici Hudební sálek, který je primárně vyhrazen pro HV žáků 2. stupně, po celou dobu trvání projektu. Kromě toho byly pro provádění aktivit využity i prostory tělocvičny.

Základní škola disponuje základními hudebními pomůckami, jako jsou sady Orffova instrumentáře, boomwhackers a drumbeny. Další hudební nástroje, které žáci poznali v rámci projektu, byly zapůjčeny od kolegyně, jejíž rodiče si hudební nástroje přivážejí z cest jako suvenýry. Hudební nástroje, které nebyly fyzicky k dispozici, byly žákům představeny prostřednictvím hudebních encyklopedií, které obsahují podrobné popisy hudebních nástrojů.

5.4 HARMONOGRAM PROJEKTU

První den projektu byl vyhrazen mimoškolní aktivitě, během které jsme s žáky navštívili koncert v Domě hudby. Pozvání na tento koncert jsme obdrželi od studentů

střední školy Konzervatoř Plzeň. Ostatní dny projektu probíhaly přímo ve škole, kde byly naplánovány různé aktivity. Každá vyučovací jednotka byla zaměřena na jednotlivé kontinenty, přičemž Amerika byla brána jako celek.

1. den

Časový údaj	Téma	Specifický cíl
90 minut	Hudební koncert	Žák rozpozná hudebně vyjadřovací prostředky.

2. den

Vyučovací jednotka	Časový údaj	Téma	Specifický cíl
1. hodina	45 minut	Evropa – Španělská hudba	Žák vyjádří rytmus hudby pomocí pohybu nebo využitím rytmických hudebních nástrojů.
2. hodina	45 minut	Amerika – Indiánská hudba	Žák zazpívá a chrastítkem doprovodí píseň <i>Ho ho watanay</i> .
3. hodina	45 minut	Afrika/Austrálie	Žák si osvojí hru na hudební nástroje drumbeny a didgeridoo.
4. hodina	45 minut	Asie – Indická hudba	Žák rozpozná rozmanitost asijské hudby (čínská, tibetská a indická hudba).
5. hodina	45 minut	Reflexe – tvorba myšlenkové mapy	Ve skupinách žáci vytvoří myšlenkové mapy.

3. den

Vyučovací jednotka	Časový údaj	Téma	Specifický cíl
1. hodina	45 minut	Výroba hudebních nástrojů	Žák dle návodu zhotoví rytmický hudební nástroj.
2. hodina	45 minut	Dokončení hudebních nástrojů, individuální hra	Žák dokáže na vlastnoručně vytvořený

		na zhotovené nástroje.	nástroj napodobit rytmus z rytmokostek.
3. hodina	45 minut	Skupinový doprovod písní na vlastnoručně zhotovené hudební nástroje. Reflexe projektu.	Žáci vymyslí a ztvární hudební doprovod k vybrané lidové písni.

5.5 POPIS REALIZACE PROJEKTU

Již před zahájením projektového vyučování jsem předala žákům i jejich rodičům předběžné informace o jeho konání, zdůrazňující nutnost vzít si s sebou do školy nezbytné pomůcky, jako je například vhodné oblečení pro účast na koncertu. Nicméně detaily ohledně samotného průběhu projektu zůstaly záměrně v utajení, žáci byli pouze informováni o tom, že se jedná o projekt spojený s oblastí hudební výchovy. Tento přístup byl zvolen s cílem podpořit zvědavost a motivaci žáků k aktivní účasti v projektu.

5.5.1 PRVNÍ DEN

K zahájení projektu jsem využila možností poskytnutých Konzervatoří Plzeň, která nám umožnila účastnit se výchovného koncertu. Tento hudební koncert jsem pojala jako hlavní motivaci pro projektovou výuku.

Před odchodem na koncert jsme si s žáky připomněli základní pravidla slušného chování ve společnosti, jako je nepřerušování hudebního vystoupení, zachování zdrženlivého chování, dodržování ticha a pokynů personálu a udržování čistoty i pořádku.

Po příchodu do sálu jsme se s žáky usadili a pozorovali jsme poslední přípravy koncertu, jako je ladění hudebních nástrojů a rozcvičení zpěváků či kontrola osvětlení a scény. Během této doby jsme s žáky diskutovali a zhodnotili jsme, jaká příprava a vybavení je potřebné pro úspěšný koncert, například zajištění prostoru, sestavení programu či technické vybavení pro hudebníky.

Během koncertu zazněly známé filmové nebo pohádkové skladby, přičemž některé byly instrumentální a jiné kombinovaly vokální a instrumentální prvky. Mezi jednotlivými skladbami byla vždy představena základní skupina hudebních nástrojů – nástroje strunné (housle, violoncello, kontrabas, kytara, klavír), nástroje dechové (klarinet, zobcová flétna,

---

příčná flétna, pikola, trubka, tuba, pozoun), bicí nástroje (velký a malý buben, činely, tamburína, gong), elektrické nástroje (elektronická kytara). Při každé skupině hudebních nástrojů vystoupil umělec specializující se na daný nástroj. Svůj nástroj posluchačům představil, poskytl základní informace o jeho konstrukci a popsal techniku hraní. Tyto výklady byly obohaceny o zajímavosti, které přispěly k lepšímu porozumění a zapojení posluchačů do hudebního projevu.

Obrázek 1: Koncert v Domě hudby. Foto autor

Po

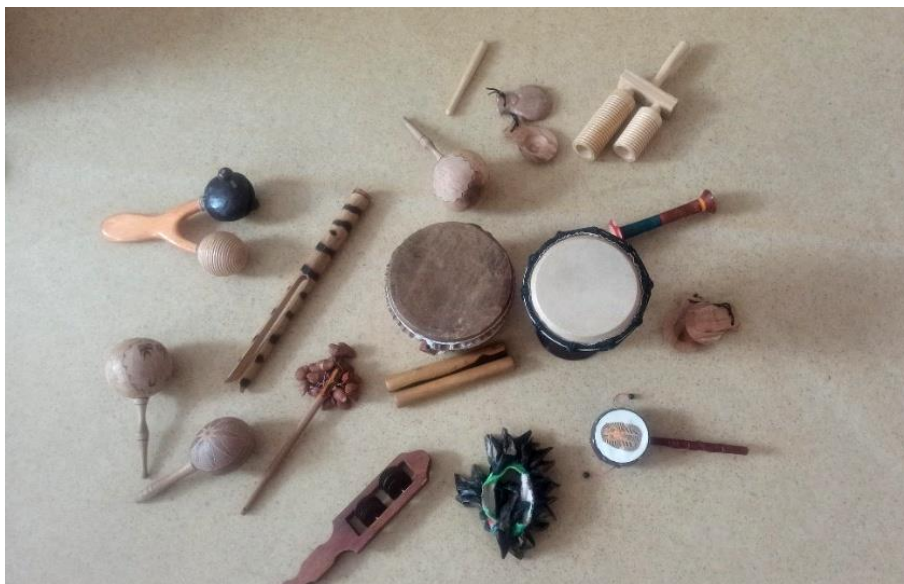
skončení koncertu jsme s žáky měli možnost nahlédnout do zákulisí. Každý žák měl příležitost lépe prozkoumat hudební nástroj, který ho nejvíce zaujal, ať už prostřednictvím bližšího pohledu či doteku. Dále měli možnost přímé komunikace se studenty konzervatoře, kteří se specializují na daný hudební nástroj, což poskytlo žákům unikátní příležitost získat hlubší vhled do světa hudebního umění a možnost položit dotazy přímo zkušeným hudebníkům. Tato interakce nejenže rozšířila znalosti žáků o různých hudebních nástrojích, ale také posílila jejich motivaci a zájem o hudbu a hudební vzdělání.

5.5.2 DRUHÝ DEN

Pro motivaci k účasti na projektovém dni byl pro žáky připraven speciální zážitek. Po vstupu do třídy žáci spatřili stůl plný hudebních nástrojů, které obvykle nepoužíváme v rámci hodin hudební výchovy. Během přestávky před zahájením první vyučovací hodiny

---

měli žáci možnost tyto hudební nástroje prozkoumat a vyzkoušet. Za účelem zachování bezpečnosti a zabránění možným škodám na nástrojích jsem v té době byla přítomna ve třídě, abych mohla situaci monitorovat a řešit případné nejasnosti.

Obrázek 2: Rytmické hudební nástroje původem z cizích zemí. Foto autor

První vyučovací hodina – Evropa

Na začátku vyučovací hodiny jsme si se žáky připomněli zážitky z koncertu. Každý žák stručně vyjádřil své dojmy a sdělil, který hudební nástroj na něj udělal největší dojem. Aby se předešlo rušení, mluvil pouze ten, kdo držel v ruce dětský mikrofon.

Následovala aktivita ve třídě *Šifrovaná abeceda*, při níž žáci odhalili a vyluštili heslo „Hudba je starší než lidská řeč!“ (viz Příloha č. 2). Tento výrok nás dovedl k uvědomění, že pravěcí lidé, kteří nevyužívali vyhraněné verbální komunikace, nalézali prostředky pro vyjádření svých emocí skrze gesta, tělesnou mimiku a různé předměty při rituálech u ohně či oslavách. Následně jsme se zapojili do aktivity, během které jsme toto poznání prakticky vyzkoušeli. S pomocí vlastního těla a hudebních nástrojů z Orffova instrumentáře jsme vyjádřili rytmus a pocity hudby. Pro tuto činnost jsem zvolila taneční hudbu kankán z francouzské opery *Orfeus v Podsvětí* od Jacquese Offenbacha, která je dětmi dobře známá.

Na základě pohybové činnosti jsme dospěli k poznání, že v Evropě je časté využívání vlastního těla (tleskání, pleskání, dupání apod.) nebo hudebních nástrojů z Orffova instrumentáře pro vyjádření rytmu. Z hudebních nástrojů jsme se zaměřili zejména na bubny, činely, tamburíny, ozvučná dřívka a kastaněty. Všechny zmíněné hudební nástroje si žáci mohli prohlédnout a osahat. Velkou pozornost jsem věnovala kastanětám, neboť ty nejsou běžnou součástí našich hodin HV. Zeptala jsem se žáků, zda vědí, s jakou hudbou či státem jsou kastaněty v Evropě nejvíce spojovány. Správná odpověď přišla až poté, co jsem žákům pustila první videoukázku španělské hudby, konkrétně *El Vito by Embrujo Mestizo*⁶⁶. Poté jsem žákům pustila druhou videoukázku zaměřenou na španělské tance, konkrétně tanec *Flamenco*⁶⁷. Během této ukázky se měli žáci zaměřit na hudební nástroje, které v ukázce zazněly, opět se jednalo o kytaru a kastaněty.

Obrázek 3: Ukázka španělského tance Flamenco. Foto autor

Na konci hodiny jsme s žáky společně zazpívali píseň *Slavíci z Madridu*, kterou jsem doprovázela hrou na kytaru. Žáci se aktivně zapojili pomocí tamburín a kastanět, kterými

---

⁶⁶ El Vito by Embrujo Mestizo [online]. Music video by Embrujo Mestizo® single El Vito © 2016 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TuHHUDnFSO0>

⁶⁷ Flamenco [online]. YOUMIKO LA PALOMA 2018 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=5ecJzbQJ_74

---

podtrhly refrény písně údery na první dobu. Na úplný závěr hodiny ode mne žáci dostali slepou mapu evropského kontinentu (viz Příloha č. 3), kterou využijí během tvorby myšlenkové mapy.

Druhá vyučovací hodina – Amerika

Před začátkem druhé vyučovací hodiny jsme se s žáky přesunuli do hudebního sálu, kde na nás uprostřed místnosti čekal totem. Žáci se usadili do kruhu kolem tohoto symbolu a já předvedla indiánské pořekadlo s pohybem (viz Příloha č. 4), který jsme si poté několikrát vyzkoušeli všichni společně.

Obrázek 4: Indiánské pořekadlo kolem totemu. Foto autor

Po úvodním pořekadlu jsem se žáků zeptala, zda poznají předmět uprostřed kruhu a jestli uhodnou, který kontinent bude nyní na řadě. Odpovědi přišly rychle – Amerika. Následovala diskuze o Americe, kde jsme si pověděli, že se dělí na Severní a Jižní Ameriku, avšak v rámci našeho projektu jsme ji brali jako jeden celek. Následně jsme se ponořili do světa původních obyvatel, Indiánů. Pomocí ilustrací jsme si přiblížili důležité postavy indiánské kultury, jako jsou náčelník, šaman a bojovník (viz Příloha č. 5). Po ukázce indiánských postav následoval poslech tradiční indiánské hudby, během kterého měli žáci za úkol rozpoznat, které hudební nástroje v ukázce slyší. V ukázce zazněli hudební nástroje charakteristické pro indiánskou hudbu, jako jsou flétny, bubny a chřestítka. Poté

---

jsme si tyto hudební nástroje prohlédli. Indiánské flétny a bubny jsme však k dispozici neměli, tak jsme si vypomohli knihou „Hudební nástroje národů“⁶⁸.

Na závěr hodiny jsme využili chrastítek, která doprovázela naše společné zpívání indiánské ukolébavky *Ho ho watanay*. Tyto rytmické nástroje dodaly našemu společnému zpěvu živý a energický rytmus. Po zpěvu žáci obdrželi slepou mapu amerického kontinentu (viz Příloha č. 3) a hodinu jsme ukončili zopakováním indiánského pořekadla.

Třetí vyučovací hodina – Afrika, Austrálie

Třetí vyučovací hodina proběhla v tělocvičně pod vedením lektora pana Zdeňka⁶⁹. Nejprve se lektor žákům představil a sdělil jim informace o svých cestách do Afriky a Austrálie. Poté předvedl žákům všechny hudební nástroje, které si přivezl z Afriky, přičemž svou přednášku doplňoval zajímavými informacemi, například o tom, jak se liší život v různých částech Afriky. Následně všechny nástroje žákům zapůjčil, aby si je mohli prohlédnout a osahat. Na mé přání se lektor nejvíce zaměřil na hudební nástroje djembe a kalimbu, ke kterým žáky pozval, aby si na ně zkusili zahrát.

Po seznámení s hudebními nástroji z Afriky se žáci přesunuli k drumbenům, kde měl každý žák před sebou svůj vlastní nástroj. Lektor nejprve demonstroval, jak správně hrát na tento hudební nástroj, aby se předešlo brzké únavě a bolestem rukou. Poté předvedl rytmus, který žáci opakovali dokola, přičemž lektor pomocí mikrofону doprovázel rytmus různými vokálními zvuky, čímž se vytvořilo působivé pozadí a atmosféra. Postupně se rytmus měnil a zvyšovala se úroveň obtížnosti. Kromě toho byla zavedena nová cvičení, jako například hra jednou rukou na vlastní nástroj a druhou rukou na nástroj spolužáka sedícího po pravé straně, což posilovalo spolupráci mezi žáky a rozvíjelo jejich dovednosti v rytmické koordinaci.

---

⁶⁸ BUCHNER, Alexandr. *Hudební nástroje národů*. Praha: Artia, 1969.

⁶⁹ Pro zachování anonymity dětí a účastníků projektu jsem v celé diplomové práci dodržela zásadu neuvedení konkrétních jmen.

Obrázek 5: Hra na drumbeny. Foto autor

Po ukončení aktivity s drumbeny se žáci přesunuli k hudebním nástrojům z Austrálie, kde je lektor seznámil s nástrojem didgeridoo. Tento tradiční australský hudební nástroj byl pro žáky fascinujícím objektem zájmu, a proto měli možnost si ho nejen osahat a potěžkat, ale také vyzkoušet jeho zvuky. Na závěr hodiny si lektor nechal čas na otázky a vzhledem k velkému zájmu žáků o australský hudební nástroj jim ukázal, jak jednoduše lze vytvořit imitaci didgeridoo doma pomocí plastové trubky nebo dokonce násady od vysavače. Při odchodu z tělocvičny žáci obdrželi slepou mapu afrického kontinentu a Austrálie (viz Příloha č. 3).

Čtvrtá vyučovací hodina – Asie

Na začátku hodiny proběhla krátká diskuze o Asii, během které bylo žákům sděleno, že každá země a kultura v Asii disponuje svými specifickými hudebními nástroji, které reflektují rozmanitost a bohatství hudebních tradic tohoto kontinentu. Po diskuzi následoval poslech hudby. Nejprve si žáci poslechli ukázkou tradiční čínské hudby s názvem *Pipa Yao Tiao*⁷⁰ a poté následoval poslech tibetské hudby s názvem *Himalayan Temple*⁷¹.

⁷⁰Pipa Yao Tiao [online]. Plot84 2009 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DUuvT75pHds&list=PL7CC878C4CF750A3E>

⁷¹Himalayan Temple [online]. Lantern 2017 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=J9dAmDy3jWE>

Žáci se shodli, že ukázka tibetské hudby je více rytmická než ukázka hudby čínská, která je vhodná spíše k meditaci. Tímto jsme navázali na zvonkohry, které jsou využívány v meditační hudbě a které mají v Asii velký význam. Zvonkohra byla žákům ukázána a zároveň si poslechli její zvuk v uzavřeném prostoru. Aby žáci nemysleli, že zvonkohra vydává pouze jednu melodii, ač se používá i jako rytmický nástroj, tak slyšeli hudební ukázky vyjadřující zemské živly – země, oheň, voda, vzduch.⁷²

Meditaci jsme spojili s indickou hudbou, kterou jsme následně kombinovali s dětskou jógou a relaxací. Ze sady jóga karet (viz Příloha č. 6) jsme vybrali deset jednoduchých pozic, které jsme praktikovali během poslechu indické hudby.⁷³ Po relaxaci následovalo představení indických hudebních nástrojů Ghatam a Tabla pomocí videoukázek a encyklopedií, neboť tyto hudební nástroje se mi nepodařilo sehnat v takovém stavu, abych je mohla propůjčit žákům. Na konci hodiny žáci obdrželi slepou mapu asijského kontinentu (viz Příloha č. 3).

Obrázek 6: Dětská jóga za doprovodu indické hudby. Foto autor

---

⁷² Zemské živly [online]. Copyright © 2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.lecive-nastroje.cz/zvonkohra-koshi-ohen>

⁷³ Indická hudba [online]. © Copyright: Music: MrSunnyZ @ ParadiseTonight 2022 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=e0X5-_rnA0g&t=394s

---

Pátá vyučovací hodina – Myšlenkové mapy

Tato hodina byla věnována výrobě myšlenkových map. Tyto mapy sloužily jako prostředek strukturovaného zaznamenání a vizualizace klíčových poznatků a informací, které žáci získali během předešlých vyučovacích hodin.

Žáci byli rozděleni do skupin po čtyřech. Každá skupina obdržela čtvrtku formátu A3 s notou uprostřed. K vytvoření myšlenkových map žáci využili slepé mapy, které posbírali během dne. Tyto slepé mapy žáci nalepili na čtvrtku kolem noty a poté k jednotlivým kontinentům k nim lepili a připisovali informace, které získali během projektu nebo které vyhledali. Po celou dobu tvoření mohli žáci k vyhledávání informací využívat různé zdroje, jako jsou obrázky hudebních nástrojů, hudební encyklopedie, školní tablety s připojením k internetu.

Obrázek 7: Tvoření myšlenkových map. Foto autor

Na závěr hodiny proběhla prezentace všech prací. Skupiny si vzájemně ukázaly své myšlenkové mapy a společně zhodnotily spolupráci během tvorby. Tímto způsobem byla zajištěna i reflexe a vzájemná zpětná vazba mezi žáky.

5.5.3 TŘETÍ DEN

Třetí den projektu byl rozdělen do dvou částí. První část, trvající dvě vyučovací hodiny, byla věnována tvorbě rytmických hudebních nástrojů. Původně bylo plánováno,

---

že si žáci budou moci vybrat ze tří hudebních nástrojů, které budou vytvářet. Nicméně, kvůli neočekávané absenci kolegyně, která měla v těchto hodinách pomáhat, bylo nakonec rozhodnuto o zjednodušení a nabídce pouze dvou nástrojů – bubínku a tamburíny. Tyto nástroje byly vybrány z důvodu jejich jednoduché výroby dle předloženého návodu (viz Příloha č. 7) a zároveň pro jejich praktické využití. Po dokončení výroby nástrojů si žáci samostatně vyzkoušeli rytmizaci na své vlastnoručně vyrobené nástroje pomocí rytmokostek.

Obrázek 8: Ukázka zhotovených hudebních nástrojů. Foto autor

Ve druhé části projektového dne, třetí vyučovací hodinu, byli žáci rozděleni do skupin po pěti. Každá skupina si náhodně vylosovala lidovou píseň, kterou se pokusila doprovodit za použití vlastních rytmických hudebních nástrojů. Žáci měli dostatek času na zkoušení a procvičení svého vystoupení, po dokončení předvedly všechny skupiny svou práci zbytku třídy.

V závěru hodiny proběhla reflexe projektu, během které každý žák vyjádřil, zda získal nové informace a uvedl jednu aktivitu, která ho nejvíce zaujala a kterou vykonával s největším zájmem. Následně žáci vyplnili čtyřlístek, což poskytlo učitelům další informace pro vyhodnocení projektu (viz Příloha č. 8).

5.6 REFLEXE A HODNOCENÍ PROJEKTU

Hodnocení projektové výuky představuje klíčový krok směrem k pochopení úspěchů a výzev, které s sebou projekt nese. Realizovaný projekt přinesl žákům mnoho pozitivních zkušeností a přínosů, avšak neobešel se ani bez několika nepříjemností.

Jedním z klíčových cílů projektu bylo rozšíření povědomí žáků o světě hudby a kultury prostřednictvím práce s různorodými hudebními nástroji. Tento cíl byl splněn díky interaktivním aktivitám, jako jsou tvorba myšlenkových map, výroba rytmických hudebních nástrojů a hudební aktivity spojené s jednotlivými kontinenty. Žáci se nejen seznámili s různými hudebními tradicemi, ale také si osvojili techniky hraní na různé hudební nástroje a rozvíjeli svůj hudební cit a rytmus.

Dalším pozitivním aspektem projektu byla spolupráce a komunikace mezi žáky, které byly posíleny prostřednictvím skupinových aktivit a tvorby instrumentálního doprovodu k písničkám. Žáci se aktivně zapojovali do společné práce a vzájemně se podporovali, což přispělo k vytvoření příjemného a podpůrného prostředí pro hudbu a kulturu a zároveň spolupráce posílila vztahy mezi žáky a podpořila vzájemné učení a sdílení znalostí.

Nicméně, projekt čelil i několika výzvám během své realizace. Jednou z nich byla omezená účast žáků z důvodu 5. dětské nemoci, což ovlivnilo dynamiku skupinových aktivit a některé aktivity musely být upraveny kvůli menšímu počtu účastníků.

Dalším problémem byla obtížnost sehnání všech potřebných hudebních nástrojů. Některé hudební nástroje se nepodařilo sehnat v takovém stavu, aby mohly být žákům propůjčeny. Tato situace nijak neovlivnila průběh projektu, neboť nástroje byly žákům představeny pomocí encyklopedií či videoukázek, ale bylo by zajímavější mít všechny nástroje fyzicky k dispozici po celou dobu projektové výuky.

Projekt lze celkově hodnotit jako velmi úspěšný. I přes nepříznivé okolnosti, jako byla například velká absence žáků kvůli nemoci, se projekt ukázal jako uspokojivý jak pro mě jako pedagoga, tak pro žáky. Významné místo v hodnocení žáků zaujímá výchovný koncert a aktivita bubnování, která sklidila mezi žáky největší oblibu.

Ačkoli byla zpětná vazba žáků velmi pozitivní a uspokojující, i přesto bych zvážila několik možných změn nebo úprav pro příště, aby byl projekt ještě úspěšnější a plynulejší.

Pro příště bych si určitě připravila náhradní plány pro případ nepředvídatelných událostí, jako je absence žáků. V této situaci bych měla více připravených aktivit, neboť v malém počtu žáků jsou činnosti rychleji provedené a mohlo by se stát, že by naplánované aktivity nevystačily na celý průběh projektu. Dále bych pro příště zvolila vyšší počet hudebních nástrojů. Nástroje použité v projektu byly pro žáky zajímavé a vyšší počet by mohl projekt ještě zvýraznit a učinit ho zajímavějším. V neposlední řadě bych se zaměřila více na průběžnou zpětnou vazbu od žáků. Průběžná komunikace by mi umožnila identifikovat případné problémy nebo oblasti pro zlepšení a přizpůsobit se potřebám účastníků projektu v průběhu času.

5.6.1 SEBEREFLEXE

Při plánování jsem se snažila zohlednit různorodé aktivity a zajistit jejich atraktivitu pro žáky. Během průběhu projektu jsem aktivně reagovala na situace, které vyžadovaly improvizaci, a snažila jsem se udržet motivaci a zájem žáků o danou problematiku. Samotný projekt přinesl cenné zkušenosti a poznatky nejen pro žáky, ale i pro mě jako pedagoga. Zároveň jsem si uvědomila důležitost neustálého rozvoje a zdokonalování pedagogických dovedností, což vnímám jako klíčový prvek dalšího profesního růstu. Celkově je tedy moje sebereflexe pozitivní a vnímám projekt jako přínosnou zkušenost.

ZÁVĚR

Předložená diplomová práce se věnovala projektovému vyučování v oblasti hudební výchovy na prvním stupni základní školy. Jejím hlavním cílem bylo vypracování autorského projektu pro výuku žáků tohoto stupně, který by přispěl k rozšíření jejich znalostí o hudebních nástrojích.

Projektová výuka není pouze prostředkem ve vyučování jako motivace k učení a získání praktických dovedností pro život, ale také podporuje celkový rozvoj žáků a formování jejich kompetencí. Propojování různých hudebních činností je klíčovým aspektem projektové výuky na prvním stupni základní školy, který umožňuje žákům rozvoj širokého spektra hudebních dovedností a kompetencí a umocňuje prožitek z hudby.

Za jádro diplomové práce považuji praktickou část, která reflektuje úspěšnou realizaci autorského projektu na téma Rytmické hudební nástroje napříč kontinenty na základní škole v Plzni. Projekt se ukázal jako inspirativní a prakticky proveditelný přístup, který umožnil žákům prozkoumat a porozumět různorodosti hudebních tradic různých koutů světa.

Během realizace projektu byl sledován pozitivní vliv na rozvoj kreativity, porozumění kulturní rozmanitosti a celkového hudebního růstu žáků. Propojením teoretických poznatků s praktickými aktivitami se žáci nejen seznámili s rytmičnými hudebními nástroji, ale také si osvojili dovednosti spolupráce, komunikace a respektu vůči různým kulturám. Tímto považuji hlavní cíl diplomové práce za splněný.

V souhrnu lze tedy říci, že projektová výuka v hudební výchově má potenciál obohacovat životy žáků a přispívat k budování otevřené a tolerantní společnosti, která si váží různorodosti a kulturního dědictví světa.

Práce nabízí užitečné poznatky pro pedagogickou praxi a obohacuje vzdělávací prostředí o nové metody a přístupy v oblasti hudební výchovy. Doufám, že má práce poskytne učitelům hudební výchovy inspiraci a podněty k inovativnímu přístupu ve výuce, které povedou k ještě efektivnějšímu a prospěšnějšímu vzdělávání jejich žáků.

RESUMÉ

Tato diplomová práce se zaměřuje na projektovou výuku v hudebním vzdělávání. První část práce se zabývá obecnými informacemi o projektové výuce a jejím využití v hodinách hudební výchovy na prvním stupni základní školy. Následující kapitoly jsou věnované hudebním činnostem, rytmické výchově a rytmickým hudebním nástrojům.

Jádrem diplomové práce je realizace autorského projektu na téma *Rytmické hudební nástroje napříč kontinenty*. Tento projekt probíhal na základní škole v Plzni u žáků 3. ročníku. Cílem projektu bylo rozšířit povědomí žáků o světě hudby a kultury prostřednictvím práce s různorodými hudebními nástroji. Žáci v rámci projektu získali informace i praktické zkušenosti. Konkrétním a hmatatelným výstupem projektu jsou myšlenkové mapy a vlastnoručně vyrobené rytmické hudební nástroje.

Tato práce nabízí užitečné poznatky pro pedagogickou praxi a obohacuje vzdělávací prostředí o nové metody a přístupy v oblasti hudební výchovy.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

This master's thesis focuses on project-based teaching in music education. The first part of the thesis delves into general information about project-based teaching and its application in music education classes at the elementary school level. Subsequent chapters explore musical activities, rhythmic education, and rhythmic musical instruments.

The core of the thesis lies in the implementation of an original project titled *Rhythmic Musical Instruments Across Continents*. This project took place at an elementary school in Pilsen, Czech Republic, with third-grade students. The project aimed to expand students' awareness of music and culture through hands-on exploration of diverse musical instruments. Students gained both theoretical knowledge and practical experience during the project. The tangible outcomes included concept maps and handcrafted rhythmic musical instruments.

Overall, this work provides valuable insights for pedagogical practice and enriches the educational environment with innovative methods and approaches in the field of music education.

SEZNAM LITERATURY

BĚLOHLÁVKOVÁ, Petra a PTÁČEK, Martin. Projektové vyučování v hudební výchově? *Hudební výchova*, 2006, roč. 14, č. 2.

BUCHNER, Alexandr. *Hudební nástroje národů*. Praha: Artia, 1969.

COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0.

DANIEL, Ladislav. *Metodika hudební výchovy: [know how učitele hudební výchovy]*. 2. vyd. Ostrava: Montanex, 1992. ISBN 80-85300-98-2.

DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Projektové vyučování v české škole: vývoj, inspirace, současné problémy*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1620-9.

FRIEDLOVÁ, Martina a kol. *Katalog projektů dobré praxe v hudební, dramatické, výtvarné, tanečně-pohybové a slovesné výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5673-7.

HEJZLAR, Tomáš a HORČIČKA, Jiří. *Světlem hudebních nástrojů*. Praha: Panton, 1979. ISBN 35-088-79.

HURNÍK, Ilja a Eben, Petr. *Česká Orffova škola. 1, Začátky*. Praha: Supraphon, 1969.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 978-80-210-4142-4.

LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy: doplňkový studijní materiál pro posluchače studia učitelství 1. stupně základní škol*. Ostrava: Ostravská univerzita, 1996. ISBN 80-7042-108-8.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 978-80-87553-65-7.

MAZUR, Pavel. *Hudební činnosti žáků na základních školách*. Ostrava: Pedagogická fakulta v Ostravě, 1984.

OLING, Bert a WALLISCH, Heinz. *Encyklopedie hudebních nástrojů*. Přeložil Jiřina HOLEŇOVÁ. Čestlice: Rebo, 2004. ISBN 80-7234-289-4.

SEDLÁK, František. *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Comenium musicum (Supraphon). Praha: Supraphon, 1989. ISBN 80-7058-073-9.

SEDLÁK, František a SIEBER, Rudolf. *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha: SPN, 1985.

SEDLÁK, František a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

SLAVÍKOVÁ, Marie. Hudební výchova v projektovém vyučování. In *Kreativita a integrativní hudební pedagogika v evropské hudební výchově*. Sborník z konference konané na PedF UK 20.-21. 4. 1994. Společnost pro hudební výchovu ČHS, Praha 1994.

SVOBODOVÁ, Radka; LACKO, Branislav a CINGL, Ondřej. *Projektové řízení a projektové vyučování, aneb, Jak na výukové projekty podle zásad projektového řízení*. Choceň: PM Consulting, 2010. ISBN 978-80-254-8174-5

SYNEK, Jaromír. *Vybrané kapitoly z didaktiky hudební výchovy I*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0964-X.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-928-6.

TOMKOVÁ, Anna; KAŠOVÁ, Jitka a DVOŘÁKOVÁ, Markéta. *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1.

VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993. ISBN 80-7068-066-0.

VÁŇOVÁ, Hana. *Didaktika hudební výchovy ve studiu učitelství pro 1. stupeň ZŠ, Práce s písní*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7603-156-2.

ZEZULA, Jiří a JANVSKÁ, Olga. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: SPN, 1987.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Country Music [online]. © 1999 Silver Gem Country Dance [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://silvergem.tripod.com/historie.html>

Didgeridoo [online] Copyright © 2024 Léčivé nástroje [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.lecive-nastroje.cz/drevene-didzeridu>

Djembe [online] Copyright © Muzikant 2024 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.muzikant.cz/kamballa-djembe-45-67236>

Drumbeny [online] Copyright 2024 Drumben.cz [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.drumben.cz/prihlaska-jak-pouzivat-drumben-ve-vyuce-jako-multifunkcni-didaktickou-pomucku/>

El Vito by Embrujo Mestizo [online]. Music video by Embrujo Mestizo® single El Vito © 2016 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=TuHHUDnFSOO>

Flamenco [online]. YOUMIKO LA PALOMA 2018 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=5ecJzbQJ_74

Ghatam [online] © 2022 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ghatam>

Himalayan Temple [online]. Lantern 2017 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=J9dAmDy3jWE>

Hudební nástroj Kalimba [online]. © 2023, Skala Music s. r. o. 1999 Silver Gem Country [cit. 2024-03-07]. Dostupné z: <https://skalamusic.cz/content/16-hudebni-nastroj-kalimba>

Charakteristika hudebního nástroje drumbeny [online]. © Copyright 2024 [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <https://www.drumben.cz>

Charakteristika rytmických nástrojů [online]. © Jan Kunc [cit. 2024-03-03]. Dostupné z: <https://www.kmusic.cz/rytmicke-nastroje>

Indiánské flétny Copyright © 2024 Léčivé nástroje [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.lecive-nastroje.cz/zdobena-indianska-fletna-velka>

Indická hudba [online]. © Copyright: Music: MrSunnyZ @ ParadiseTonight 2022 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=e0X5-_rnA0g&t=394s

Kalimba [online] © 2004-2024 Muziker [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.muziker.cz/planet-music-calimbas-17>

Kastaněty [online] Copyright © 2024 Léčivé nástroje [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.lecive-nastroje.cz/kastanety-drevene>

Pipa Yao Tiao [online]. Plot84 2009 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DUuvT75pHds&list=PL7CC878C4CF750A3E>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2023-12-18]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/60263/>

SLAVÍKOVÁ, Marie. *Předškolní dítě a rytmické cítění* [online]. Metodický portál: Inspirace a zkušenosti učitelů, 2011 [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/13431/predskolni-dite-a-rytmicke-citeni.html>

Tabla [online] © Copyright 2024 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.hudebninastroje-krupka.cz/detail/13635/tabla-indicke.html>

Zemské živly [online]. Copyright © 2024 [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.lecive-nastroje.cz/zvonkohra-koshi-ohen>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Koncert v Domě hudby. Foto autor.....	38
Obrázek 2: Rytmické hudební nástroje původem z cizích zemí. Foto autor	39
Obrázek 3: Ukázka španělského tance Flamenco. Foto autor	40
Obrázek 4: Indiánské pořekadlo kolem totemu. Foto autor	41
Obrázek 5: Hra na drumbeny. Foto autor	43
Obrázek 6: Dětská jóga za doprovodu indické hudby. Foto autor	44
Obrázek 7: Tvoření myšlenkových map. Foto autor	45
Obrázek 8: Ukázka zhotovených hudebních nástrojů. Foto autor	46

Všechny uvedené obrázky, včetně fotografií v přílohách (s výjimkou přílohy č. 1), pocházejí z archivu autorky diplomové práce.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Obrázky hudebních nástrojů napříč kontinenty

Příloha č. 2 – Šifrovaná abeceda

Příloha č. 3 – Slepé mapy kontinentů

Příloha č. 4 – Indiánské pořekadlo s pohybem

Příloha č. 5 – Obrázky indiánských osobností

Příloha č. 6 – Jóga karty

Příloha č. 7 – Návod na výrobu hudebních nástrojů

Příloha č. 8 – Čtyřlístek

Příloha č. 9 – Další fotografie z projektu

PŘÍLOHA Č. 1 – OBRÁZKY HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ NAPŘÍČ KONTINENTY

Drumbeny⁷⁴

Kastaněty⁷⁵

Indiánské flétny⁷⁶

Djembe⁷⁷

---

⁷⁴ Drumbeny [online] Copyright 2024 Drumben.cz [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.drumben.cz/prihlaska-jak-pouzivat-drumben-ve-vyuce-jako-multifunkcni-didaktickou-pomucku/>

⁷⁵ Kastaněty [online] Copyright © 2024 Léčivé nástroje [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.lecive-nastroje.cz/kastanety-drevene>

⁷⁶ Indiánské flétny Copyright © 2024 Léčivé nástroje [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.lecive-nastroje.cz/zdobena-indianska-fletna-velka>

⁷⁷ Djembe [online] Copyright © Muzikant 2024 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.muzikant.cz/kamballa-djembe-45-67236>

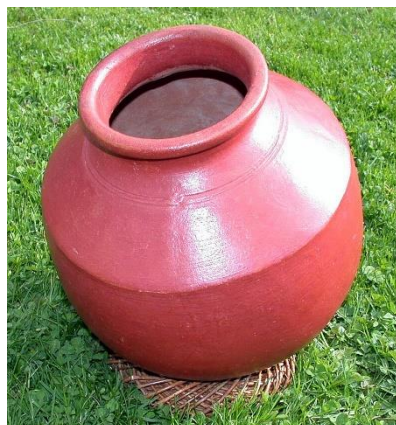
Kalimba⁷⁹

Didgeridoo⁷⁸

Tabla⁸⁰

Ghatam⁸¹

---

⁷⁸ Didgeridoo [online] Copyright © 2024 Léčivé nástroje [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.lecive-nastroje.cz/drevene-didzeridu>

⁷⁹ Kalimba [online] © 2004-2024 Muziker [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.muziker.cz/planet-music-calimbas-17>

⁸⁰ Tabla [online] © Copyright 2024 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.hudebninastroje-krupka.cz/detail/13635/tabla-indicke.html>

⁸¹ Ghatam [online] © 2022 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ghatam>

PŘÍLOHA Č. 2 – ŠIFROVANÁ ABECEDA

ŠIFROVANÁ ABECEDA

A – 1	O – 16	Á – 0
B – 2	P – 17	Č – 28
C – 3	Q – 18	Ď – 29
D – 4	R – 19	Ě – 30
E – 5	S – 20	É – 31
F – 6	T – 21	Í – 32
G – 7	U – 22	Ó – 33
H – 8	V – 23	Ň – 34
CH – 9	W – 24	Ř – 35
I – 10	X – 25	Š – 36
J – 11	Y – 26	Ť – 37
K – 12	Z – 27	Ú – 38
L – 13		Ů – 39
M – 14		Ý – 40
N – 15		Ž – 41

červenec + leden = 8 - H
1 × únor = 2 - B

říjen + leden = 11 - J

2 × říjen = 20 - S
prosinec + červenec = 19 - R

červenec + srpen = 15 - N

srpen + květen = 13 - L
říjen × 2 = 20 - S

červenec × květen = 35 - R

2 × listopad = 22 - U
květen - duben = 1 - A

říjen : únor = 5 - E

(2 × říjen) + leden = 21 - T
červen × červen = 36 - Š

říjen : únor = 5 - E

říjen = 10 - I
1 × prosinec = 12 - K

květen = 5 - E

prosinec - srpen = 4 - D

únor - leden = 1 - A
duben * (duben × únor) = 32 - I

(červenec × červen) + leden = 41 - Z

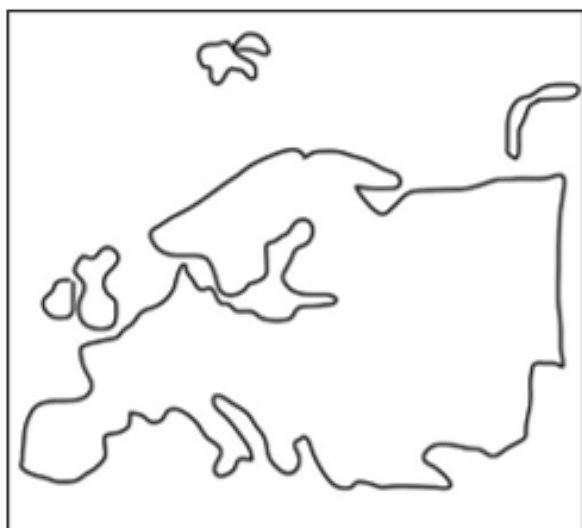
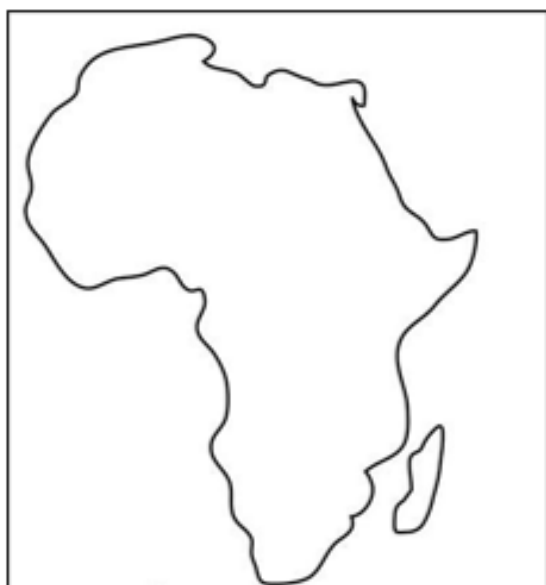
únor × únor = 4 - D
březen × 0 = 0 - A

duben × červenec = 28 - Č

Tajenka: HUDBA JE STARŠÍ NEŽ LIDSKÁ ŘEČ

PŘÍLOHA Č. 3 – SLEPÉ MAPY KONTINENTŮ

PŘÍLOHA Č. 4 – INDIÁNSKÉ POŘEKADLO

Já mám šípy, já mám luk (kruh rukama do pozice luku)

jako každý správný kluk. („hrudníkové bouchání“ – gorila)

O prázdninách lovím v lese, (běh dokola na místě a rozhlížení na strany)

schovejte se! (rychle do dřepu a zakrýt oči)

Schovejte se za křovím, (žabí skok do strany a zakrýt oči)

než vás všechny ulovím. (volně spadnout na zem)

PŘÍLOHA Č. 5 – OBRÁZKY INDIÁNSKÝCH OSOBNOSTÍ

PŘÍLOHA Č. 6 – JÓGOVÉ KARTY

PŘÍLOHA Č. 7 – NÁVODY NA VÝROBU HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ

Název výrobku:	Tamburína
Nástroje, nářadí, pomůcky:	Papírový talíř, nůžky, lepidlo, drátky, rolničky, děrovačka, barevné papíry, samolepky či samolepící barevné papíry a fixy nebo temperové barvy.
Bezpečnost a hygiena:	Zvýšená opatrnost při manipulaci s nůžkami a děrovačkou.
Stručný pracovní postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Po obvodu papírového talíře vytvoříme pomocí děrovačky 5 dírek. 2. Dírkami provlékneme drátek, na který připevníme rolničku. 3. Nakonec tamburínu ozdobíme dle své fantazie.
Obrázek výrobku:	

Název výrobku:	Bubínek
Nástroje, nářadí, pomůcky:	Karton, hrneček, tužky, nůžky, lepidlo, lepicí páska, špejle či širší brčko, provázek, korálky či rolničky, barevné papíry, samolepky či samolepicí barevné papíry a fixy nebo temperové barvy.
Bezpečnost a hygiena:	Zvýšená opatrnost při manipulaci s nůžkami, čistota na pracovním místě.
Stručný pracovní postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomocí hrnečku na karton obkreslíme dvě kolečka, která vystřihneme. 2. Na jedno z koleček pomocí lepicí pásky přilepíme z každé strany (zleva a zprava) jeden provázek o délce 10 cm a do dolní části přilepíme brčko. 3. Obě kolečka přilepíme k sobě tak, aby přilepené předměty (provázky a brčko) byly uvnitř koleček. 4. Na konce provázků provlékneme jeden dřevěný korálek a zauzlujeme, aby po provázku neklouzal. 5. Nyní bubínek ozdobíme dle své fantazie.
Obrázek výrobku:	

ČTYŘLÍSTEK

VĚTA

1 podstatné jméno

JAKÉ TO BYLO?

CO JSME DĚLALI?

2 přídavná jména

4 slova

3 slovesa

PŘÍLOHA Č. 9 – DALŠÍ FOTOGRAFIE Z PROJEKTOVÉ VÝUKY

